

Izhaja — izvenredni ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. — Izjave in odgovori urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcijska lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinosti. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celoletno L 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot o smrtice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavajav mm po L 2.—. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Govor posl. Ščeka v rimskem parlamentu

Častiti tovariši! Bodi tudi meni dovoljeno, da v imenu in po nalogu slovenskega ljudstva, ki me je izbralo za svojega zastopnika v italijanskem parlamentu, podam nekatera kratka pojasnila in izrazim iskrena čustva državljanov, ki pozna vse dolžnosti sveta svoje zemlje in noče nikdar pozabiti naravnih vezi, ki ga spajajo z njegovim jezikom in njegovim plemenom.

S tem, da smo priznali dovršeni čin, ki se je dopolnil z aneksijo Julijske Benečije Italiji, smo priznali in priznavamo vse naše obveznosti napram državi. (Najživahnejše odobravanje.) Toda istočasno dvigamo svoj glas in zahtevamo od vas, gospoda od vlade, in od vas, ki ste zastopniki italijanskega naroda, da brez prestanka in z vso vnemo delate za blagodejno pomirjenje in vzajemnost človeštva. (Zelo dobro!)

V resnici bi ne bilo potrebno, da po navljam na tem mestu izraz tega svojega neomajnega čustva. Čital sem danes z izrednim zadovoljstvom članek v listu »Il Tempo«, o katerem mi pravijo, da predstavlja najbližje mnenje gospoda Giolittija. (Opazke. Ministrski predsednik Giolitti se dela, kakor da o tem nič ne ve. — Dolgotrajna veselost.)

Predsednik De Nicola: To so stvari o katerih ljudje govorijo. (Veselost.)

Poslanec Šček: List pravi sledeče: »Č. Giolitti je opozarjal, da ne bodo življenjske potrebe države nikdar v nasprotju s ljudskimi načeli, ki zahtevajo spoštovanje za jezik, sporočila in prosveto narodov, ki so bili priključeni Italiji. Kajti Italija ni izvedla in noče vzdržati svojega ujedinjenja kot osvoboditeljica in gospodarica, temveč kot veljavna učiteljica zakonov bratstva in medsebojne uljudnosti.«

Častiti gospodje! Izpovedati hočem jasno vse svoje namene in sklepe. Po nezamernem sovraštvu, ki ga je zaplodila vojna, se pobratenje narodov gotovo ne bo moglo tako lahko in tako hitro izvesti. In kakor pripominja č. Giolitti, da mora vlada z vsemi sredstvi delati na to, da se doseže to pobratenje, tako moram tudi jaz izjaviti, da se bo s strani našega naroda storilo vse, da se ta težnja čim prej uresniči. (Odobravanje v vseh predelih zbornice.)

Toda ravno zato mi mora italijanska zbornica dovoliti, da izrečem besedo, ki bo sicer preprosta, a polna tuje in boleščine. Nanaša se na razmere v naših pokrajinah, ki preprečujejo, — vlada mora dati niti ne vse zanje — slovenskemu ljudstvu, da bi se približalo italijanskemu režimu tako, kakor želimo mi, da bi se v spoštovanju medsebojnih pravic in dolžnosti to godilo.

Pozivam se pri tem, na tri dokumente, ki podkrepiljo bolj kakor moje besede dejanski položaj.

List »L'Emancipazione«, republikansko glasilo v Trstu je pisal o zelo žalostnem dogodku, ki se je pripetil v zadnjem času in se nanaša na pretepanje vjetnikov v Julijski Benečiji. Zahteval je preiskavo ter je pridal žalostnemu dogodku sledeče besede: »Preiskava o zločinu vjetnikov se nadaljuje. Obveščeni smo, da se je lotilo stvari oziroma poveljstvo. Pozivajo se v urad roditelji vjetnikov, posebno matere, katere skušajo prepričati, da podpisajo neke izjave.« In ta list, katerega italijanstvo stoji nad vsakim dvomom, opisuje pri tem nekatere dogodke, katerih radi njihove grozovitosti, častiti tovariši, jaz ne tem mestu ne morem prečitati ali jih hočem takoj izročiti ministrskemu predsedniku. Ti dogodki so taki, da so prišli list k sledečim sklepnim besedam: »Bomo videli, kako se bo stvar končala. Gotovo pa je, da se mora nekaj ukreniti proti tem kanibalom (ljudozrcem), ki s svojim postopanjem blagijo italijansko ime.« (Opazke.)

V roki imam, gospodje, drugi dokument.

Vladno glasilo Julijske Benečije »Era Nuova« je objavilo dopis, podpisan od italijanskega civilnega komisarja Martinnaccija, ki je bil izbrn za to mesto vsled zaupanja, ki ga uživa pri vladi radi svojega vzornega italijanstva. V tem dopisu je priobčen proglas, v katerem je izrečena največja pohvala, ki se more izreči slovenskemu narodu, priključenem Italiji.)

Opomba. Ministrski predsednik Giolitti ne mara priznati, da bi bil »Il Tempo« njegov list. Zato je opazka poslanca Ščeka, ki je se »parlamentarni neizvedenec« vzbudila splošen smeh, to pa tem bolj, ker je predsednik De Nicola dodal ironično opazko na naslov Giolittija.

2. Opomba: Po končanem govoru je pristopil poslanec Šček k ministrski klopi ter predal ministrskemu predsedniku izrečen list, v katerem je pisano, kako je orožnik pljunil v usta jetniku in ga prisilil, da je pogoltnil pljunek, kako je orožnik zvezal nekemu jetniku sploščila itd. Ministrski predsednik je s tovarišem ministrom, ki je sedel poleg njega, prečital stvar in se je silno razsrdil...

reči slovenskemu narodu, priključenem Italiji.)

Pozivam se namreč na objavo v »Era Nuova« od 15. maja t. l. obžaluje nekatero žalostno dogodke, pri katerih je ostalo nekaj slovenskih žrtv, a niti eden drug državljani, izjavlja komisar Martinnacci sledeče:

»Pridružujem se splošni žalosti, nastali radi britkega dogodka, ki ga ni izvalovalo tukajšnje prebivalstvo, katerega poznam že več kakor dve leti, da je zmerno, rodoljubno, mirno in pokojno, in se je ravno tako obnašalo tudi v nedeljo pri volitvah.«

Moram li smatrati, častiti tovariši, da sta ta dva dogodka znamenji sistema? Nočem v tem trenutku razburjati s takimi vprašanji razpoloženja zbornice. Toda zbornica mi bo morala k sklepu dovoliti še en dokaz v tej stvari. To je beseda italijanskega cerkvenega dostojanstvenika, ki so ga radi njegove nezlomljive zvestobe do Italije med vojno povzdignili na visoko mesto vojaškega škofa. To je beseda mons. Angela Bartolomastija, katerega je vlada č. Giolittija potrdila kot upravitelja tržaške škofije.

Monsignor Angel Bartolomasi je bil radi grdih dogodkov, ki žalostijo naš narod, prisiljen, da je v službenem škofijskem listu priobčil javen poziv na vernike.

»Dolžnost mojega poklica in globoka presunjenost srca me sili, da dvignem ogorčeno svoj glas in da vstanem v svečanem protestu proti nasilnim in žalostnim dogodkom, ki so se v najnovejšem času izvršili iz sovraštva proti posvečenim osebam in stvarim.«

Protestiram proti navalom, ki so se izvršili na cerkve in župne urade.

Protestiram proti razmetavanju knjig, matric, pohištva in svetih predmetov.

Protestiram proti grožnjam, izrečenim s strahovanjem in orožjem; proti besnemu mučenju, proti ranjenju in pretepanju celotnih župnikov, ki so bili s silo iztržani in prisiljeni, da bežijo.

Pripravljen sem sicer vselej primerno kaznovati onega, ki ne izpolnjuje svojih dolžnosti, ako je krivda dognana; vendar se nikakor ne morem strinjati in ne morem dovoliti, da si gruča državljanov, ne oziirajo se na cerkveno in državno avtoriteto, teptajoč državne zakone, zakone pravičnosti in človečnosti prilagajajo pravico do sumarnega postopanja in to le radi praznega obkroževanja ljudi, ki so prevzeti strankarskih strasti. Taki čini niso le izrodki krivice, temveč so prave krutosti in javne nadloge, posebno kadar se izvršujejo proti neoboroženim ljudem, oropanim vsake pomoči in samoobrambe. — Nočem nadaljevati!

Častiti tovariši! Da bi bile to moje besede, to se pravi besede Slovence, ki je postal italijanski državljani in katerega spremlja pri vsaki njegovi besedi, pri vsakem njegovem dejanju tudi v tej zbornici neko naravno nezaupanje, bi se vi na te besede morda ne ozirali. Ali kakor sem vam prej priobčil objave in po pravke civilnih oblastev najbolj čistega italijanskega kova, tako imate sedaj pred seboj bolečino škofa, kateri službeno Italija mora verovati.

Torej, častiti Giolitti! Nočem se ustavljati pri razmotrivanju drugih razmer. Nočem govoriti o naših šolah, ki so zaprte za naše otroke in dijakke, kateri tavajo okoli brez posuka; ne maram govoriti o naših kultur-nih in gospodarskih organizacijah, ki so ovirane v svojem vzgojnem delu in pri ščitenju delovnih stanov. (Opazke.)

Častiti tovariši! Uverjen sem, da ne more nihče izmed vas, v katerem je nekaj duha svobode in izobrazbe, dopustiti, da bi bile srednje šole, gimnazije, realske, obrtne, trgovske in poljedelske šole oropane svojih učencev ter da so se oblasti, ne zavedajoč se svojih dolžnosti, lotila celo orožja proti tem marljivim mladencem, ki so se morali kakor v dobi katakomb zatekati celo v kleti, da nadaljujejo svoje nauke. Oblastva so jih razganjala z orožjem, kakor da bi šlo za kako nebrzdano zločinsko tolpo. Nihče izmed vas, častiti tovariši, se ne more strinjati, da se vdanost in naklonjenost do države vkoreninjata med narodom s sredstvi, ki rušijo avtonomijo naših občin, uničujejo dobrodelne zavode in zadržuje denarne naprave, ki nosijo na sebi ljudski značaj; to vse le zato, ker smo jih ustanovili mi s pridnostjo in delom naših ljudi in našega plemena. (Opazke. Odobravanje.)

Nihče izmed vas, častiti tovariši, ki ima smisel za pravico, kavor je vedno bilo v vekovitem rimskem pravu, ne more...

3. Opomba: To je bil Ščekov odgovor na govore italijanskih zastopnikov, ki so očitali Jugoslovenom, surovost in celo barbarstvo. Poslanec Šček navaja za to samo italijanske priče, ker le italijanske priče in italijanska pričanja nekaj veljajo pri gospodi v Rimu.

re v luči današnje civilizacije dopustiti, da bi obstajali dve pravici, vsaj v praktičnem izvajanju, kar pa doživljamo ni žalibog v premmogih slučajih našega vsakdanjega življenja v Julijski Benečiji.

Toda jaz hočem, častiti tovariši, verovati, da je vaša smer in so vaši nameni popolnoma drugačni, da boste tu z nami delali za pravično pomirjenje in da boste zato pri vsakem zakonodajnem ukrepu izvajali tista vzvišena načela človečnosti, ki so bila v svetovni vojni postavljena za cilj, po katerem morajo stremeti vsi narodi.

Častiti tovariši! Vladi in zbornici bom radi točnejše in podrobnejše proučitev resnice predložil vse, kar sem vam moral že tukaj omeniti z vso potrebno rahlohotnostjo. Toda prepričan sem, da se mi je pri tem že z mojim govorom usrečilo, vas napotiti k proučevanju našega položaja, da se more tako pripraviti mirna bodočnost, ki bo rodila dobro blagostanje in bratstvo.

Jugoslovensko ljudstvo, ki je zadobilo italijansko državljanstvo, ima veliko zgodovinsko zvanje. (Odobravanje.)

Nobeno, tudi najostrejšo oko ne more prodreti v najbolj oddaljena obzorja bodočnosti. Vendar je obema državama, Italiji in Jugoslaviji, potrebno vzajemno življenje. Mazzini, Cavour in drugi italijanski veleumi so sanjali, da morata ta dva naroda biti brata in ne sovražnika v Evropi, ki jo naj obnovi svobodna volja narodov. Jugoslovenci, ki so postali italijanski državljani morajo in hočejo biti most za popolno pomirjenje med Jugoslavijo in Italijo. Oni bodo lahko tisti duševni element, ki bo v krajših zopet oživil vzvišena čustva človeške vzajemnosti. (Odobravanje na vseh klopih in od vseh strank. Govorniku čestitajo.)

Italijanska zbornica

RIM, 25. Seja se odprla ob 15. Predseduje De Nicola. Prvi govori fašist Pigueti, ki pravi, da so tudi fašisti za konec nasilij in ugotavlja, da je Giolitti veliko doprinesel k vzbuditvi narodnega čustvovanja. Tridentski socialist Flor izraža zadoščenje svojih tovarišev, da so končno združeni z materjo domovino. Republikanec Conti ugotavlja, da je ljudska stranka gospodar parlamentarnega položaja in svari zbornico pred grozečo nadlvaro cerkvene oblasti nad državo. Zadrski poslanec Krekich pozdravlja v navdušenem govoru italijanskega kralja, zbornico in vojsko ter ugotavlja z žalostjo in med odobravanjem zbornice, da manjkajo zastopniki drugih dalmatinskih mest, ki še čakajo »odrešitve«.

Nato govori minister vnanjih stvari Sforza.

Vprašanje odškodnin.

Sforza ugotavlja predvsem, da je londonska konferenca končno rešila vprašanje odškodnine, ki jo mora plačati Nemčija. Ogromne številke so bile skržene na 132 milijard, ki jih bo Nemčija plačala potom emisije treh serij obligacij po 5%, katerih prva bo znašala 12 milijard v zlatu, druga 38 milijard, a tretja 82 milijard. Nemčija bo plačevala vsako leto 2 milijardi mark v zlatu in k temu še svoto, ki bo znašala približno 25% njenih izvozninskih prispevkov. Zapletene finančne operacije bo nadziral odbor za garancijo, ki bo odvisen od komisije za odškodnino. Nova nemška vlada s koncemarjem Wirthom je sklenila sprejeti sporočeni plačilni načrt. Sklep londonske konference je bil, pravi Sforza, najuspešnejši korak na poti k miru, ki se je naredil po podpisu mirovnih pogodb.

Obljube in grožnje Jugoslovenom in Nemcem v Italiji

Minister Sforza je v nadaljnjem govoru ugotovil lojalnost in korektnost sedanjega nemške vlade. Obenem pa je opozoril Nemce v Italiji in Nemčiji, ki se upajo meriti s svojimi organizacijami tostran alpskih grebenov, da naj nikar ne zamenjujejo italijanske strpljivosti s slabostjo. Kar se tiče posebej Nemcev in Jugoslovenov v Italiji, je dejal minister Sforza:

»Naši sodržavljanji nemške in italijanske narodnosti bodo imeli z nami svobodo, ki se bo kmalu lahko postavila za zgled drugim. (Odobravanje.) Gotovi smo tega, ne samo zaradi zakonov, ki jih bo zbornica glasovala, temveč tudi zaradi nečesa, ki velja več kot zakon: zaradi našega naravnega nagiba k svobodi, ki se ni v dvatisočletni italijanski zgodovini nikdar zatajil. (Odobravanje.) Toda to ravno še bolj opravičuje našo pravico in dolžnost, da ne dovoljujemo intrig.«

Slezjsko vprašanje

Minister Sforza je v kratkih potezah orisal razvoj slezjskega vprašanja. Na podlagi mirovnih pogojev od 7. maja 1919. je bila Gornja Slezija, kjer je po uradnih nemških statistikah iz 1. 1910.

prebivalstvo po večini poljsko, prisojeno na Poljski. Nemci so zahtevali in dosegli ljudsko glasovanje, ki se je izvršilo preteklega majnika. Za Nemčijo je bilo oddanih 700.000 glasov, za Poljsko 479.000, ali — ker se mora po mirovni pogodbi izid glasovanja določiti po občinah — v 1522 občinah je dobila Nemčija večino v 844, v Poljska v 678 občinah. Ker pa mirovna pogodba določa, da se mora razen volje prebivalstva upoštevati tudi geografski in gospodarski položaj, so Poljaki sklenili izsiliti od zaveznikov ugodno rešitev potem vstaje in nasilja, katerega žrtve so bile v prvi vrsti italijanski vojaki. Poljska vlada, ki je sicer takoj odklonila odgovornost za vstajo, bi bila morala z odločnimi ukrepi razpršiti vsak sum, ki je padel na njo. Italija, ki je vedno podpirala poljsko neodvisnost, ima pravico povedati poljski vladi, da mora Poljska hoteti mir, če hoče napredovati, ker s pustolovstvi ne bo postala velika. Ljudsko glasovanje se je izvršilo na podlagi versailleske pogodbe in vprašanje se mora rešiti v nekaj pogodbah, brez ozira na nasilja s te ali one strani.

Vzhodno vprašanje

Glede vzhodnega vprašanja je izjavil minister Sforza, da bi ne bilo treba eno leto brezuspešnih bojov, če bi se bili sprejeli, kakor je on predlagal, že prej tako zmerni in pomirljivi ukrepi. Kakor so bili pred kratkim določeni od rimske, londonske in pariške vlade, Sforza je predvideval, da bo nadaljevanje boja proti prebujenim turškim nacionalistom razpadlo politično in versko čustvovanje islamskih narodov in prisililo angorsko vlado na sklenitev nenaravne zveze z Moskvo ter vzbudilo v turških masah divji protiveuropejski odpor. Dogodki so potrdili njegovo predvidevanje. Z ozirom na tako grozeče ozračje je italijanska vojska smatrala za primerno umakniti mali oddelek italijanskih čet iz Adalije, nadomestiti ji ga z vojno ladjo. Po drugih krajih vplivne zone so še ostali večji italijanski oddelki. Umaknitev italijanske vojske iz Adalije, kjer bi bila mogla njena prisotnost povzročiti tudi proti voljo oblastev kake neljubne dogodke, bo odstranila nevarnost vojne s Turki, s katerimi hoče Italija gospodarski sodelovati.

Minister Sforza je nato omenil škandal z italijansko vojaško misijo na Dunaju, poudarjajoč, da je dunajsko poslanstvo izvedelo za aretacijo generala Segreja, šele ko je bil ta že zaprt, ker je tudi govornik izvedel šele iz listov. Ugotovil je, da bi nobena druga država ne bila postopala tako strogo v tej zadevi, kakor je Italija, ki bi bila zadovoljna, če bi se bil porabil proti madžarskim in avstrijskim častnikom, kateri so pustošili italijanska mesta, vsaj tisoč del te strogoti.

Glede trgovske pogodbe z Rusijo je izjavil, da upa v njeno skorajšnjo sklenitev.

Minister Sforza je govoril nato o črnogorskem vprašanju

»Trditelje se je — je dejal Sforza —, da je bila Črna gora v Rapallu predmet kupčije. Jaz izjavljam na najbolj formalen način, da se ni nikdar govorilo o Črni gori kakor tudi ne o Albaniji. Jaz sem samo omenil Črno goro, predvideval joč morebitno povrnitev črnogorskih beguncev v domovino, da zahtevam od Belgrade garancije za osebo in imovinsko varnost onih naših nesrečnih gostov, ki bi se hoteli vrniti v domovino. In s tem bi bil povedal vse, kar se mene tiče; za vse drugo so bili potrebni upravni in vojaški ukrepi, ki niso bili odvisni od mene.«

Ker pa je Mussolini vztrajal pri zahtevi, naj se pojasni črnogorsko vprašanje, je Sforza nadaljeval svoj govor in opisal zgođe in nezdgođe črnogorske legije v Italiji. Italijanska vlada je bila sprejela 1. 1919. kakih tisoč črnogorskih beguncev, katerih prisotnost v Albaniji pa je motila preskrbovanje tamkajšnjih italijanskih čet. Vsled tega so bili preseljeni v Gaeto in Forniio in italijansko vnanje ministrstvo je dovolilo vojnemu ministrstvu, da jim da predjem za troške za prehrano in opremo. Marca meseca t. l. so se Črnogorci spuntali in njihov zastopnik je prošil za posredovanje italijanske vojske. Aprila meseca je g. Plamenac prošil italijansko vlado, naj bi izgnala iz Italije kakih 190 Črnogorcev, ki da so zelo sumljivi. Ko je uvedlo vojno ministrstvo preiskavo, se je ugotovilo, da sta dve tretjini Črnogorcev odločno nasprotni despotični vladi zastopnikov črnogorske vlade, ki so bili med drugim ustavili izplačevanje plače vsem tistim, ki se niso strinjali z njimi. Legija v Gaeti se je pozneje razpustila po izrecni želji njenih članov in vojno ministrstvo je ustavilo podporo tudi majhnemu številu onih Črnogorcev, ki so še ostali v Gaeti ter sklenilo olajšati njihovo vrnitev v domovino. S tem činom — je izjavil minister Sforza — ni Italija nikakor namerala kom-

promitirati usodo črnogorskega naroda: delala je samo po izrecni želji nesrečne večine one skupine Črnogorcev, ki smo jih sprejeli in gostili z vedno enako gostoljubnostjo. Sforza je nadalje dejal, da so se spori med to črnogorsko skupino še povečali po smrti bivšega kralja Nikole. Razen tega so se razkrila poneverjenja in načrti za atentate na nemške italijanske politike. Minister je hotel s tem končati, toda nekateri poslanci na desnici, največ fašisti so odločno zahtevali, da naj govori o Črni gori ali pa odstopi. Hrup je trajal precej časa. Končno je predsednik odločno posredoval in omogočil ministru vnanjih stvari, da je mogel nadaljevati čitanje svojega govora. Govoril je

o vprašanju reške luke

in izjavil, da se je našla Reka, katere promet je tvorilo po večini madžarsko in jugoslovensko blago, po vojni obkoljena samo po jugoslovenski državi in nad 300 km daleč od Madžarske, ki je bila potrosila milijone za njen ospeh. Vlada, katere veselje zaradi italijanskega ljudstva na Reki je bilo pokvarjeno vsled skrbi za njegovo gospodarsko bodočnost, je smatrala, da se je treba priateljeli spoznamet z Jugoslovenom, gospodarji ne samo okoli stoječega ozemlja polnega naravnih pristanšč, temveč tudi vseh železniških prog, ki vodijo na Reko. Pogajanja so imela ugoden uspeh. Dogovor, katerega podrobnosti bodo določili delegati treh prizadetih držav, reške, italijanske in jugoslovenske, temelji v splošnem na skupnem upravljanju luke s strani vseh treh držav. Pod to upravo bodo vse pristaniške in železniške zgradbe stare reške luke.

Luka Baroš Jugoslaviji

»Toda če se je moral z ene strani ohraniti vzrok sodelovanja Italijanov pri upravljanju reške luke — je dejal minister Sforza — se na drugi strani ni moglo upati, da bi bila bogata država, kakor je Jugoslavija, v katere posesti so ozadje, železnice in izvrstna naravna pristanišča, pripravljena podpirati razvoj luke, ne da bi imela pri tem sama korist. In mi smo smatrali, da moramo narediti v korist Reke, kar bi bili brez premišljanja naredili tudi sami za se, to je priznati Jugoslaviji lastnino nad stranskim delom luke, ki ga je Madžarska zgradila ob sušaski obali izključno za promet s hrvatskim lesom. Kot lastnica luke Baroš, ki jo bo medtem lojalno vključila v novo ustanovo, bo imela jugoslovenska država izravno korist od tega, da obrne svojo trgovino proti Reki in ne bo imela vzroka za gradbo novih pristanšč na svoji obali.«

Po kratkih izjavah o porazdelitvi nemškega in avstroogrskega brodogoja, po kateri je zagotovljen italijanski trgovski mornarici en milijon tonelov, je govoril minister Sforza o izvršitvi rapalske pogodbe v Dalmaciji, poudarjajoč, da se tozadevna pogajanja že bližajo ugodnemu koncu. Ravno tako se vrše tudi pogajanja glede Zadra in italijanski manjšini v Dalmaciji. Že dejstvo, da so bili italijanski odvnetiki v Splitu, ki niso hoteli preideči novi državi, zopet sprejeti v odvnetiško zbornico, odpira pot končni ureditvi tudi drugih vprašanj, predvsem vprašanja rabe italijanskega jezika v uradih. Italijanska vlada bo naredila vse mogoče za zaščito dalmatinskih Italijanov, toda nepopustljiva in bojevit politika bi samo škodila italijanski stvari v Dalmaciji.

Sforza je končno govoril o novih italijanskih državljanih jugoslovenske narodnosti.

Jugoslovenom v Italiji

»Poslanec Wilfan — je zaključil Sforza — je rekel tukaj, da so bili Slovani Julijske Benečije anektirani proti njihovi volji. Njemu in njegovim nasprotni bi se mi lahko sklicevali na pravico zmagice; zoperstaviti bi mu mogli dejstvo, da so Slovani prišli v naše doline; sklicevat bi se mogli na pravico do obrambe vrati naše hiše potom alpskega obroča, pravico tem bolj popolno za narod, ki je trpel skozi štiri stoletja zaradi tujih vpadov, čeravno ni on šel nikdar gospodariti v tujo hišo. Toda priznati moramo, da so to močni dokazi le za nas in da je razumljivo, če se jim Slovani ne vklanjajo. Toda vendar je tukaj argument, pred katerim naši novi sodržavljanji slovenskega rodu spoštljivo pripogibajo glave, in ta argument je: Svoboda država, v kateri se je po stoletnem nemškem, madžarskem in turškem suženjstvu združil in zedinil narod, s katerim se čutijo vezani po krvi in jeziku, je priznala v svečani pogodbi, podpisani v Rapallu, da morejo Slovani tostran Alp pripadati le Italiji, čisti Italiji, ki je s svojimi 500.000 mrličmi ne samo naredila dosežene meje za vedno še bolj svete, temveč tudi silno sodelovala pri osvoboditvi sosednega naroda. To tvori, Vi to čutite, dragoceno skupno imetje, ki mora stati nad preteklimi spori in strankarskimi mržnjami. Vi ste to dobro občutili pred večeršnjim, ko ste

vsi odobraval plemenitim besedam poslanca Ščka, Slovana, ki se je skliceval na Mazzinija in prerokoval vedno bolj tesno prijateljstvo med obema narodoma. (Medklici posl. Wilfana. Fašisti zapojejo Garibaldijevo himno. Predsednik zvonil.) Končno more Sforza nadaljevati in zaključiti svoj govor, v katerem je poudarjal, da se formula miru in pomirjenja s Slovani ne bo smatrala v bodočnosti kot iznajdba kakšnega ministra vnanjih stvari, Giolittija, Bononija ali Sforze, temveč kot izraz italijanskega genija, kateri je v celoti svojo zgodovino odklanjal nasilje. Voja generacija bo izginila in bodoča Italija bo hvalna tistim, ki so ji dali mir, ker dejstvo je, da mora Italija postati prijateljica malih narodov in si tako odpreti odhod na vzhod ter prevzeti ponosno navedevlasti drugega nego ime. Velelasti drugega nego mir.

Govor ministra Sforze je bil sprejet hladno in s protesti.

RIM, 26. Na današnji seji zbornice je govoril ministrski predsednik Giolitti.

Predsednik je poudarjal, da so bile državnozbornske volitve potrebne že zaradi novopriklapljenih pokrajin. Na drugi strani je tudi sedanja zbornica povsem različna od prejšnje. Iz Turatičevega in Mussolinijevskega govora je bilo razen tega razvidno, da je bilo sklicanje nove zbornice edino sredstvo za vzajemno pomirjenje duhov. Vlada večina je res sestavljena iz različnih strank, toda to je posledica proporcionalnega sistema. Bodoče vlade bodo morale biti koalicijske in ne strankarske in v govoru upa, da bodo tvorili prej ali slej del te koalicije tudi socialisti.

Glede vnanje politike se Giolitti popolnoma pridružuje izjavam ministra vnanjih stvari. Poslanca Mussolinija prosi, naj ne govori več o švicarskem irendizmu.

Glede pokrajinskih avtonomij smatra, da se lahko dovoli tudi izvolitev pokrajinskih zastopstev, ki bodo imela posebne pravice v zmislu primerne decentralizacije. Smatra tudi, da se morajo ohraniti avtonomije, ki so v veljavi v novih pokrajinah.

Kar se tiče gospodarske krize, ugotavlja, da se je treba zanašati le na lastne moči, ker gre za svetovno silo. Vse kar more vlada narediti je to, da od strani ovire in najde tržišča italijanski produkciji. Vseled krize trpe tudi državne finance. Italija ima že sedaj 4 milijarde deficita in vsaka zahteva po nadaljnjih troških bi vodila državo v pogubo. Odmik, ki bi hoteli omejiti državne funkcije na skrb za pravičnost, policijo in vnanjo varnost, odgovarja, da je moderno življenje mnogo bolj zapleteno in da se ne more država omejiti na omejeno službo. Treba je vzpostaviti državni ugled predvsem nad državnimi uslužbenci. Ko bo socialistična stranka na vladi bo morala biti še bolj stroga nego je sedanja vlada.

Glede bojev med fašisti in socialisti poudarja, da so se vršila prva nasilja s strani komunistov. Vlada je naredila vse mogoče, da bi naredila konec spopadam in vse, ki zahtevajo bolj energičen nastop, vpraša, ali bi bila morda morala razpustiti bojovniške zveze. Gre za 187 tisoč članov fašistovskih društev, torej ne za policijsko, temveč za politično vprašanje. Vlada se nahaja nasproti temu pojavu v istem položaju, kakor se je nahajala nasproti zasedbi tvornic. Nasilja ni porabila ne tu ne tam, temveč se je držala v mejah zakona. Upa, da se bodo nasilja končala potem prostovoljnega pomirjenja duhov.

Kar se tiče vladnega življenja, je stvar manjše važnosti. Če smatra zbornica za potrebno izpremenitev vlade, naj le izrazi prosto svojo željo.

Po govoru ministrskega predsednika so bile predložene razne resolucije. Tovini je predložil resolucijo: »Zbornica poziva, poudarjajoč, da je parlament najboljši izraz zastopništva narodne suverenosti, vse stranke, da naj opuste vsako obliko nasilja in postavljanja oseb ali skupnosti nad zakonite organe državnega življenja.«

Turati je predložil to le resolucijo: »Zbornica poudarja svoje naspotstvo vladnim smernicam in delovanju v vnanji, notranji in gospodarsko-socialni politiki in prehaja na dnevni red.«

Poslanec Wilfan je izjavil pred glasovanjem, da se daja jugoslovenska skupina svojemu glasovanju proti vladni značaj obsodbe njene politike v pokrajini, kateri pripada jugoslovenska skupina.

Nato se je vršilo glasovanje. Prisotni poslanci: 440, glasovalo jih je 434, vzdržalo se jih je 6.

Prva resolucija je bila sprejeta. Za drugo, Turatičovo resolucijo je bilo oddanih 200 glasov, a proti njej 234.

Jugoslovenski poslanci, razen posl. Ščka, ki je bil odsoten, so glasovali za Turatičovo resolucijo.

Včerajšnja seja. — Odstavka Giolittijeve vlade.

RIM, 27. Predsednik De Nicola je otvoril današnjo sejo ob 15. Ko je bil prečitan in odoben zapisnik včerajšnje seje, je prisegel poslanec Scagliotti in nato se je izžrebal odbor, ki bo izročil kralju odgovor zbornice na prestolni govor. Predsednik je dal potem besedo ministrskemu predsedniku Giolittiju. Ministrski predsednik je naznanil, da je vlada vsled tega ker ji mala večina, ki jo je dobila pri včerajšnjem glasovanju in katere vrednost je radi raznih pridržkov še manjša, ne daja dovolj oblasti, ki ji je potrebna sprito težkih vprašanj, katere je treba rešiti, izročila N. V. kralju svojo ostavko. Kralj si je pridržal pravico premisliti Ministrstvo ostane na svojem mestu radi vršenja tekočih opravil in za vzdrževanje jav-

nega reda. Vlada prosi zbornico, naj odobri začasni proračun za dobo enega meseca.

Proračun je bil odobren ob 31. julija 1921. Seja je bila zaključena ob 15.45.

GIOLITTI ODPSTOPI

RIM, 27. Danes predpoldne je imel ministrski svet sejo. Prisotni so bili vsi ministri. Ministrski svet je sklenil na tej seji, da bo podal svojo ostavko. Odstop vlade bo danes naznanjen obema zbornicama. Giolitti je šel v Kviral obvestiti N. V. kralja o tem sklepu ministrskega sveta.

Reka

Reški fašisti in arditii zasedli luko Baroš.

REKA, 27. Vsled govora ministra Sforze, ki je povedal, da bo baroška luka pripadla Jugoslaviji, so priredili reški fašisti, arditii in bivši legionarji danes predpoldne protestni shod. Na shodu so razni govorniki hujkali zborovalce na odpor. Po shodu so se zborovalci napotili proti Barošu in gruča oboroženih fašistov in arditov je zasedla vse nasipe baroške luke. Na Reko sta prišli dve italijanski torpedovki.

Čehoslovaška

Bratislava sedež donavske komisije.

PRAGA, 26. Slovaško glavno mesto Bratislava je bilo izbrano za sedež mednarodne donavske komisije.

Za sodelovanje Nemcev s Čehi.

PRAGA, 26. Sliši se vedno več nemških glasov proti negativni politiki Nemcev na Čehoslovaškem. Včerajšnji »Aussiger Tagblatt« je pisal, da bi Nemci morali dokazati svojo dobro voljo s pozitivno politiko. »Bohemia« je objavila razgovor s poslancem Kostko (Freiheit-partei). Poslanec Kostka je rekel, da niso Nemci s svojim odporom in s tem, da se niso hoteli pogajati z Masarykom, prav nič zboljšali svojega položaja. »Sedanja nemška politika — je zaključil poslanec Kostka — prezira stvarni položaj in nadcenjuje svojo moč in svoja sredstva.«

Briand in Foch v Pragi.

PRAGA, 27. Pariški dopisnik lista »Lidové Noviny« javlja, da je izvedel iz diplomatskega vira, da prideta ministrski predsednik Briand in maršal Foch v kratkem v Prago. V Parizu se pripisuje temu obisku veliko politično važnost.

Trgovska pogodba med Čehoslovaško in Nemčijo.

PRAGA, 27. »Prager Tagblatt« javlja iz Berlina, da je minister Hotovec podpisal trgovsko pogodbo med Čehoslovaško in Nemčijo.

Masaryk ozdravel.

PRAGA, 27. Poslanec Habrman se je povrnil iz Caprija, kamor je bil šel obiskat predsednika Masaryka. Masaryk se izvrstno počuti in je že popolnoma okreval.

Pogajanja med Čehoslovaško in Ogrsko.

PRAGA, 27. Ker so se pogajanja med Čehoslovaško in Ogrsko v Marjanskih Laznah zaključile, je bilo objavljeno sledeče uradno poročilo: Veliko vprašanj, ki so izhajala iz mirovne pogodbe, je bilo rešenih na prijateljski način. Ministra Beneš in Banffy sta se sestala 23. in 24. t. m. da si osebno sporočita svoja stališča glede nekaterih težkoč, ki so nastale pri delu komisij izvedencev v Pragi in Budimpešti. Ministra sta se sporazumela o ureditvi nekaterih teh vprašanj. Druga vprašanja se bodo rešila v komisijah izvedencev po načrtih ki se bodo pripravili na prihodnjem sestanku obeh ministrov. Dan tega sestanka se bo določil pozneje.

Delavske tekme v Pragi.

PRAGA, 27. V soboto in včeraj so se vršile tekme delavskih telovadnih društev. Tekem se je udeleževalo nad 10.000 čeških, angleških, francoskih, belgijskih in nemških telovadcev. Gledalcev je bilo na tisoče. Predsednik Masaryk je poslal odboru poslanico, v kateri izraža svoje veselje nad tem, da se moč gibanja socialnodemokratskega delavstva, katero stremi po združitvi telesnih in duševnih sil čehoslovaškega naroda, tako lepo razvija.

Gornja Šlezija

Nov spopad med poljskimi vstaši in italijanskimi četami?

BERLIN, 26. Wolffov dopisni urad poroča iz Oppelna: Južno od Cosene pri Klein Mensa je prišlo med italijanskimi četami in poljskimi vstaši do novega spopada. Podrobnosti še manjkajo.

Načrt za umik Nemcev in Poljakov iz Gornje Šlezije

BERLIN, 26. »Berliner Zeitung am Mittag« javlja iz Breslave: Poveljnik nemških prostovoljskih čet general Höfer je bil obveščen od generala Hennickerja o načrtu za izpraznitev Gornje Šlezije, katerega je sprejela medzavez-

niška komisija. Po tem načrtu bodo Poljaki morali izprazniti 28. junija prvi pas ozemlja s mestom Hindenburg in Gleiwitz. Nemškim prostovoljskim četam je dan rok 3 dni, t. j. od 30. junija do 3. julija, da se zberejo pri Leobschütz in Kreutzburgu. Dne 2. julija se bodo Poljaki začeli umikati iz drugega pasa. Dne 5. julija bodo morali biti poljski vstaši že na poljski meji in nemške prostovoljske čete na meji srednje Šlezije.

Nemčija

Nemška vlada razpustila prostovoljske organizacije.

BERLIN, 26. Ker zapade 30. junija rok, ki ga določa ultimatum zaveznikov za razpustitev nemških prostovoljskih organizacij, je objavila nemška vlada proglas, v katerem formalno izjavlja, da je bavarska meščanska bramba, obmejne straže v Vzhodni Prusiji in organizacije »Escherich« razpuščajo. Kdor bo odsedaj dalje sodeloval pri omenjenih organizacijah, bo kaznovan po zakonu.

Grška

Grški odgovor zaveznikom.

ATENE, 26. Večerni listi objavljajo besedilo odgovora grške vlade na korak zaveznikov od 21. junija. Grška vlada pravi v tem odgovoru, da je radi prijateljske ponudbe posredovanja zelo hvaležna, toda položaj je sedaj takšen, da morajo določiti zadržanje grške vlade edino le vojaški ozir. Ta položaj je le nadaljevanje svetovne vojne, katere posledice se čutijo na bližnjem vzhodu radi težav pri izvajanju določb mirovne pogodbe. Grška je v Mali Aziji, ker ji tako vevajo dolžnosti nasproti sebi in ker mora prisiliti Turke, da se podvrže odlokom zaveznikov. Vsako odlašanje vojaških operacij s strani Grške bi bila velika škoda zanj in bi dala sovražniku nov pogum za odpor. Grška vlada bo vedno pripravljena poslušati svoje zaveznike v vsaki dobi vojaških operacij in upa, da bodo oni mogli dobiti od Turke stvarne predloge, s katerimi se bodo priznavale grške pravice, ki izvirajo iz mirovne pogodbe, in s katerimi bo Grška dobila zasluženo nagrado za svoje žrtve.

Venizelos na letovisku.

AIX LES BAINS, 26. Venizelos je prišel preteklo soboto v Aix-les-Bains in bo ostal tu nekoliko tednov.

Grki odbili močan turški napad.

ATENE, 27. Uradno poročilo grškega glavnega stana od 25. t. m. pravi: Med tem ko so se vršila strateška premikanja naših čet pri Nikomedeji, je sovražnik napadel z veliko močjo neki naš zaščiteni oddelci. V začetku se je ta oddelci nahajal v nepovolnem položaju. Pozneje so mu prišli na pomoč drugi oddelci, ki so mu pomagali se rešiti. Sovražnik je bil odbit in je imel velike zgube. Mi smo imeli 100 mrtvih in ranjenih.

Turčija

Turški pogoji za mir z Grško.

LONDON, 27. »Daily Mail« poroča iz Carigrada, da bi se kemalisti zadovoljili z avtonomijo Smirne, ako bi vzhodno in zahodno Trakija dobili iste pravice.

Turki odobravajo posredovanje zaveznikov.

ANGORA, 26. Angorsko vlado je obvestil Bekir beg, da so zavezniki napravili v Atenah skupen korak radi posredovanja v grško-turškem sporu. Komisar za zunanje zadeve je izjavil v narodni skupščini, da so nekatera znamenja, ki kažejo, da je Grška voljna iskati prijateljsko rešitev spora radi Anatolije. Ako bi grška vlada uradno očitvala takšno razpoloženje, bi Turška tega ne smela zanemariti. Nato je minister izjavil, da bo Turška v gotovi meri spoštovala sporazume, ki so bili podpisani na londonski konferenci. Treba pa je naglasiti, da ni prvo kemalistovsko odposlanstvo sprejelo glave Smirne in Trakije nobene obveze. Vsled tega se ne bo mogla sprejeti nobena rešitev, s katero ne bi bila zajamčena nedotakljivost turškega ozemlja. Ob zaključku je rekel komisar, da bi posredovanje zaveznikov znalo imeti izvrstne uspehe, ako bo napravljeno v duhu miroljubne spravljivosti.

Francija

Velika železniška nesreča v severni Franciji.

LILLE, 26. (Francija). Pri Benoncourt-u se je dogodila velika železniška nesreča, pri kateri je 25 oseb izgubilo življenje in jih je 62 bilo ranjenih. Kmalu po tem ko je brzovlak Lille-Pariz zapustil postajo Benoncourt, je skočil zadnji vagon vlaka s tira. Tedaj se je čutila takoj, da so vagoni nenavadno silili narazen. Kmalu nato se je pretrgala spona med 3. in 4. vagonom III. razreda, ki so bili pri zadnjem koncu vlaka. Zadnji vagon s prtljago je padel v reko, ki teče zraven železniškega nasipa, in za njim so skočili s tira še drugi vagoni. Nek drugi vlak, ki je vozil za ponesrečenim, se je mogel ustaviti le kakih 400 korakov od mesta nesreče. Ta vlak je dal takoj žrtvam prvo pomoč.

Amerika

Ameriški delavci proti vsaki internacionali.

DENVER, 26. (Colorado). Ameriška delavska zveza, ki ima sedaj v Colorado svoj občajni letni shod, je na svoji plenarni seji sprejela z veliko večino resolucijo, s katero odklanja mednarodno zvezo strokovnih organizacij. Nato se je zveza po burni razpravi izrekla proti ruskemu sovjetskemu režimu, katerega je označila kot sovražnika delavstva in kot tiranijo.

Rusija

Rusija objavila Japonski vojno?

LONDON, 26. »Daily Telegraph« poroča iz Berolina, da je ruski ljudski komisar Čiterin obvestil vlade posameznih držav, da se Rusija nahaja v vojnem stanju z Japonsko.

Anglija

Nova pogajanja med rudarji in gospodarji.

LONDON, 26. Po želji rudarjev se bodo zastopniki vlade in gospodarjev danes zopet sestali z zastopniki rudarjev.

Pismo iz Prage

Vztrajno in naporno delo praških državnikov je ustvarilo tla za novo svobodno zajednico malih narodov od Baltika do Adrije. Čehoslovaška in Jugoslavija sta bili že zvezani, njima se je pridružila v zadnjih dneh tudi Rumunija. Osvobodjeni narodi srednje in južne Evrope se zavedajo, da morajo sami brez vsakega višjega pokroviteljstva urediti medsebojne spore, tako da se bodo Čehoslovaki, Jugoslovenci, Rumuni mogli v miru razvijati in se tudi naslanjati eden na drugega. Mala ententa predstavlja danes združeno moč 40 milijonov državljanov, ki so pripravljeni združeni braniti svobodo svojih plemen. In že se oglašajo ugledni poljski politiki, ki pozivajo poljske državnike, naj razmislijo, kako silnega pomena bi bilo za poljsko republiko, če bi se pridružila mali ententi. To novo zvezo zavira spor med Čehi in Poljaki. Ugledna varšavska »Rzeczpospolita« prinaša članek o češko-poljskem razmerju, v katerem prihaja do zaključka: »Oba naroda morata začeti razgovor in naj bo v njem še toliko očitkov in ostrih momentov. Poljski pogoji so sledeči: 1. Češka odneha od zahteve da dobi predor do Ukrajine, ker svobodni prehod čez Poljsko bo bogato odkodoval Češko. 2. Češka naj zavzame jasno stališče do spornih točk med Poljsko in Nemčijo. 3. Pogodba glede Tešinske se revidira. — Razgovor bo pokazal, da večina sporov korenini v nesporazumljenjih. Tudi bivši ministrski predsednik posl. Kučchawski objavljajo članek o mednarodnem položaju Poljske in se zavzemajo za to, da se Poljaki približajo Čehom, Jugoslovonom in Rumunom. Če upoštevamo še resno voljo Bolgarov, pridružiti se svojim trem bratskim plemenom Jugoslovonom, se nam kaže v velikih obrisih nova mednarodna tvorba: Zveza malih narodov, obsegajoča ozemlje od poznanskih ravnin do Carigrada. Morda se bo oblika male entente izpremenila, morda se bo zveza razrhljala radi socialnih pretresljajev, toda vedno znova bodo mali narodi čutili, da morajo nastopati združeni. Le tako bodo preprečili večne medsebojne spore, ki bi mogli omajati nove države in le združeni bodo mogli mali narodi v vsem poudarkom nastopati za popolno enakopravnost v zboru narodov. Ne vemo, kdo bo vodil to veliko tvorbo bodočnosti, vemo pa, da je zibel te zveze tekla v Čehoslovaški.

Mlada republika ni izvzeta od breemen, ki tlačijo po vseh vse evropske države. Dolgo že je vlada v krizi, pravzaprav se ministrska kriza vleče neprestano že dobro leto. Zadnje mesece je vladal uradniški kabinet, sedaj pa skušajo sestaviti novo vlado, v kateri naj bi bile zastopane vse češke in slovaške stranke razen komunistov. Ta kabinet bi bil že sestavljen, a vlada je zadel na velike ovire posebno pri ljudski stranki, ki je po moči druga stranka zbornice: ljudska stranka zahteva odpravo cele vrste svobodniških zakonov o cerkvi in šoli. — Te dni bi se imele vršiti volitve štirih legijonarskih zastopnikov v parlament. Ker je bila

predložena samo ena lista, zastopajo bivši vojniki češke armade v Rusiji in Franciji dva narodna socialistična poslance, en socialdemokrat in eden agrar rec.

Delavci so razbiti v celo vrsto strank in o enotni proletarski fronti v Čehoslovski ni govora. Najmočnejša proletarska skupina so češki socialdemokrati, ki so skupaj z agrarci vladali državno celi dve leti. Druga važna proletarska struja so narodni socialisti, ki pa močno zgubljajo tla. Potem imamo še »stranko delavnega ljudstva« in komuniste. Nemci v Čehoslovski imajo socialdemokrate in komuniste. Nemški socialdemokratje so na strankinem zboru 4. t. m. v Pragi izdali izjavi, v kateri cijo in komuniste. »Nemški komunisti ostro napadajo češko socialdemokratsko gredo zavedno in premišljeno preko načela samoodločbe narodov, preko načela, ki ga je bila proglasila tretja internacionala... Zgodovinska naloga socialističnih strank bi bila, delati na to, da prodré socialistično načelo narodne enakopravnosti, narodne avtonomije.« — Naj si te besede zapišejo tudi vaši socialdemokrati in komunisti v Italiji za usesa!

Vse češke stranke kljub vsem globokim razlikam duži dvojje misli: Nemajna ljubezen do čehoslovaške republike in — slovenska vzajemnost. Misel, da so se Čehi skupno z Jugoslovani že od l. 1848 borili za osvobodjenje, živi v širokih plasteh češkega naroda; ta zavest je prodrla na dan, ko so prišle v Prago prve vesti o istrskih grozotah in o trpljenju Jugoslovencov v Italiji. Vsi večji listi so z ogorčenjem obsodili fašistovski teror; naj omenim samo »Narodny listy«, »Venkov«, »Lid«. S paskljivostjo in simpatijami spremlja češko ljudstvo težki boj najzapravnejšega debla Slovanov, ker ne more »ozasiti« biti, da je življenjski interes ne samo Češke, ampak vseh nasledstvenih držav, da je Adria svobodna in da vlada na njenih bregovih mir, zakon in delo.

Avstrijakantstvo

Ena izmed najprijubnejših besed, prav za prav edini argument, s katerim pobijajo primorski velepatroični Italijani svojega nasprotnika, naj si bo laškega ali slovenskega pokolenja, je psovka: avstrijakant. To je naziv, ki ga je deležen v novem političnem ozračju vsakdo brez izjeme. Socialisti, ki se v skrbi za delavske koristi oglašajo z razumno in zdravo kritiko državne uprave, je avstrijakant. Italijanski meščan, ki je v trdem življenju zadnjih let spoznal, da se s patriotičnimi slavnostmi, z razobezanjem trikolra in z navdušenimi govori ne dašo rešiti socialna in gospodarska vprašanja tržaškega mesta, je avstrijakant. Pedagog, ki zagovarja pred lahkomiselnim demogoštvom avstrijske šolske sistema in hoče, da se pri nas ohrani vse, kar je dobrega v njem, je tudi avstrijakant.

Poslanec De Nicola, novoizvoljeni predsednik italijanske zbornice, bi bil postal za en avstrijakant. To pa zato, ker ni v svojem pozdravnem govoru o priidki izvolitve za predsednika zbornice dovolj naglašal italijanstva teh pokrajin.

A dolga vrsta avstrijakantov ni še končana! Saj so še primorski Jugoslovenci tu in ti sploh ne morejo biti nič drugega nego avstrijakanti. Jugoslovenci so vsi po vrsti avstrijakanti; od najboljšega politika do zadnjega kmetiča v gorski vasi.

Vsi ti nespametni Jugoslovenci trdijo, naj vsak narod združi vse svoje ude v eno telo, v naravno enoto, ki bo živela svoje svobodno človeško življenje. Tak je bil potek zgodovine italijanskega naroda in vseh drugih od Avstrije podjamljenih narodov in tak bodi tudi zgodovinski razvoj našega bodočega narodnega življenja. Kajti narod ni umetna tvorba, ampak je nujen pojav narave same, ki je v svoji raznolikosti ustvarila in dala čisto določeni namen vsakemu posebnemu organizmu. To resnico mora spoznati vsak, ki la količikaj razmišlja in opazuje življenje okoli sebe. Najbolj priprosti kmetič je

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (7)

Zena ga je gledala začudeno. Kaj je temu človeku?

— Kje so ti misli? Rekla sem ti, da je Dragan odšel v samobor, Ivanka pa je bila pri Klinarju ter oddala k njegovi materi v Gradec. Ali si pri sebi, ko tako govoriš? Čitaj! Ponudila mi je pismo in on si je vidno prizadeval, da bi obrnil nanje svoje misli ter razumel njegovo vsebino. Ko je prečital, je izpuštil pismo z mrtvo roko na mizo ter zatarnal: — Se tega mi je trebalo!

— Ali, kaj imaš, kaj more biti še hujšega od tega? — je vprašala Krivošićka, vnovič vznemirjena, ko je videla, da mora še nekaj biti, kar ga je bolj pretreslo, nego ta vest. Dali se ni Draganu kaj zgodilo? — je pomislila in se stresla od strahu.

— Da, je še nekaj drugega — je rekel on in vstal se razjarjen — tvrdka Constantini, ki ji imam plačati desetisoč goldinarjev, je propadla, a če ne plačam, se zrušim tudi jaz. Otrok me je pobežnil od hiše, moje ime, sreča moje rodbine je prišla na rob prepada, in to vse, o, o, o...

Bilo mu je na jeziku, da bi zalucal ženi strašno obtožbo v obraz, da bi ji rekel, da je ona zakrivila vse to, ali — ni ji se rekel tega. Premagal se je in iztisnil samo:

— In ti nisi nič vedela, kaj se dogaja z Ivanko?

— Jaz? Od kod, kdo bi bil slutil kaj teke-

ga? ... O Bog, kolika nesreča hkratu! Kaj sedaj, kaj misliš storiti?

— Kaj morem? Za Ivanko je vse prekasno, ona je izgubljena za nas in ne govori mi več o njej. Nočem ničesar zati ... Moje dete da stori kaj takega. O, kaj sem moral doživeti na stare dni! Računam, gledam, kje bi mogel kaj dobiti. Poletim v mesto, prosilci bom s svojo sivo glavo, da me drugi ljudje izvelejo iz pogube. Ako se mi ne posreči, smo izgubljeni tudi mi! Zapusti me sedaj — potrebujem mir!

Govoril je razdraženo, pretirano, vzdihajoč in tresoč se od razburjenosti. Zena si ni upala nič reči, ampak je s solzami v očeh odšla iz pisarne.

Krivošić se je zopet pripognil nad knjige in se popolnoma potopil v pregledavanje števil. Kraj njega, v prodajalnici, se je začelo počasi razvijati poslovanje; ljudje so prihajali in odhajali. Pomožno osebo je bilo, ozir se radovedno skozi steklene stene na svojo glavarja, začudeno, kako da on že ob tej uri sedi in računa ter vrsti številke v dolgih vrstah pred seboj na papirju; sestavljal je bilanco, da vidi, bi-li mogel kako izvele hišo iz te krize?

Ali, naj računa kakor hoče: številke so neizprosne in se ne daje iz kolone pasiva uvrščati v kolono aktiva. Tu stoji pred njim velika cifra trdke Constantini z desetimi tisoči, pak dospeli račun sisoške trdke za žito z osmimi tisoči, druge menice v prometu dvanaest tisočev, račun drugih trdrek in conto-

hišto, šesttisoč za stavbišča (ki jih pa jemlje samo za polovico, ker je istotilaka hipoteka na njih — roba na skladišču računa največ na dvanaesttisoč in okolo šesttisoč vrednostnih papirjev, akcij in gotovih denarja — a vse skupaj ni mogel naštetati nad šestinštideset tisoč aktiva. Ta rezultat ga je prestrašil zato, ker j etekovi račun v tem mesecu znatnejše porastel, a terjatve so se napram prejšnjemu mesecu zmanjšale za več, nego je mogel pričakovati. V tem času torej — ne vzešči v obzir hišne račune — je njegovo imetje upadlo za sedemnajsttisoč goldinarjev.

Kri mu je udarila v glavo, na čelu so se mu prikazale težke kaplje znoja. Ali, ni še obupoval. Varal se je dosedaj glede pravega stavka pasiv, morda se vara tudi v računjanju aktiv, ker je računal po priliki samo v okroglih številkah. Morda je inventar več vreden, morda stavbišča poskočijo jutri v ceni, lahko pride vojna — in politični položaj je od dne do dne napetjši — in aktiva poskočijo zopet za polovico. Glavno je za hip, da se najdejo sredstva, da izplača Constantinija, ker od tega je odvisen glas njegove trdke in s tem vsa njegova bodočnost.

In po naddvurnem mučnem računjanju je odšel Janko Krivošić zaskrbljenega obraza, povešene glave in oslabljenih nog — iskat po mestu denarja.

Bila je to težka pot zanj. Navajen doslej naslanjati se samo nase, skozi dvajset let izpolnjenosti svoje obveze pravočasno, ne biti odvisen od volje in milosti drugih: je bil sedaj prisiljen na pot prosjačenja! Ali, v tem ni bilo še vse zlo: tudi dolžnost in obzir do sebe in obitelji sta ga gnala, da se je podal na to mučno pot, da pripogne trdni tilnik ter stisne

zobe in pest. A, kar je bilo še hujše: ves trgovski svet bo vedel, da je prišel v zadrego, in da ni v mali zadregi, v kakršno more priiti vsak trgovec pri plačevanju, ko mu zmanjkuje kak stotak gotovine. On mora zahtevati takej kar tisoč in za menico, ki kroži že šest mesecev, torej časa dovolj, da se urejen trgovec pripravi za plačilo! To je moralo pasti v očeh tvoj, ker so bile v zadnjih

občuti ravno tako kakor izobraženec. Občuti jo v svojem srcu, ki vodi po drugi poti do istega spoznanja kakor razum.

Naravnih posledic socialnega in duševnega razvoja človeške družbe naši sosedje nikakor ne morejo douneti in zato nas zavezuje avstrijskanka. Pa ne samo v spoznanju resnice se razodeva naše avstrijskankstvo, ampak povsod, v slehernem pojavu našega sedanjega življenja. Vse naše zahteve na socialnem, gospodarskem in kulturnem polju so našim ljubim sosedom avstrijskankstvo. Naj kaka naša vas zahteva svojo šolo, je to že avstrijskankstvo. Če stopi naš kmetič v italijanski urad in zahteva svojo pravico v svojem domačem jeziku, je to tudi avstrijskankstvo. Našli bi lahko vse podvrste te vsesplošne lezljivosti, pa se nam zde popolnoma odveč! Sleherni Italijan vidi v zadnjem našem človeku nevarnega avstrijskanka, ki mu je treba zaradi varnosti države v imenu neke višje kulture in civilizacije odreči vse, tudi pravico do življenja v teh krajih.

Opazovali smo skozi tri leta razvoj te duševnosti v srcih naših sosedov in smo prišli končno do prepričanja, da je ta manj vsesplošnega sumničanja in blatenja prešla iz neke maloštevilne vrste italijanskih inteligentov, ki zamenjujejo ljubezen do Italije s sovraštvom do vsega, kar ni italijansko, med široke ljudske mase, tako da so tudi te izgubile resno tla pod seboj. Ta njihova duševnost, ki je bila morda upravičena v časih, ko je živela Avstrija, živi še sedaj kot odmev v vsakem Italijanu, ker ne more douneti pravega pomena svojega odrešenja od avstrijskega suženjstva. Da je res tako, nam dokazuje duševnost pristnih Italijanov iz kraljestva, v kolikor niso bili tudi oni zastrupljeni po gnilem ozračju tukajšnjega italijanskega političnega življenja. Politična mesta ostala tudi v povojnem času ista kot sta bila v predvojni letih. To nam dokazuje, da če more biti kje upravičen naziv avstrijskanka, je gotovo najprej v taboru naših nasprotnikov. Od suženj, kakršni smo bili z njimi tudi mi v bivši Avstriji, so postali na teh tleh politični gospodarji. Mišljenje pa jim je ostalo isto, delovanje na polju politike in gospodarstva se je še bolj navzelo brez glavega demagoga, ki jim nikakor ne bi moglo prinesiti zaželjenega sadu. Ostali so taki, kot so bili pred leti: pravi avstrijskanti najčistejšega koval!

Kriza tržaškega pristanišča

V zadnjem času se tržaško časopisje v svojem resnem bavi z vprašanji, ki se tičejo bodočnosti Trsta. To nam dokazuje, da se je končno tudi tista italijanska javnost, ki si prisvaja monopol patriotizma, vendar začela zavedati nevarnosti, ki preti Trstu kot trgovskemu mestu. Obstaja namreč nevarnost, da utegne pasti časoma naše mesto na nivo navadnega ribiškega mesta, kakršnih je več ob istrski obali.

Tudi večerjajši »Lavoratore« ima zopet članek, v katerem se razmotirajo napake odgovornih čimteljev za to, da se Trst ne more dvigniti. Predno pa posnamemo najvažnejše točke omenjenega članka, hočemo pogledati nekoliko globlje. Promatrali bomo sledeče: prvič kaj je bil Trst pod prejšnjim režimom in zakaj se je povzpjal do tako važnega tržašča in drugič kaj in v koliko se da ohraniti mestu prejšnje stališče.

Pred razpadom avstroogrske monarhije je bil Trst trgovsko izhodišče na morje avstrijske polovice, zakaj Ogrska, ki je stremela za popolno prostostjo, torej tudi na gospodarskem polju, si je prisvojila Reko. Dunajska vlada je polagala veliko važnost na razvoj svojega edinega trgovskega pristanišča in zato je država silno žrtvovala za zidanje pristaniških naprav, dalje je podpirala paroplovne družbe, med katerimi je omeniti zlasti Lloyd. Toda največja podpora in pospešba v razvoju tržaškega tržašča je obstajala v tarifni in carinarski politiki, ki je Trst tako favorizirala.

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika

Na to nervozno poročilo so z Dunaja zelo pomirjevalno odgovorili: »Težko se dobi za taka mesta, kakor je Idrija, spreten in zanesljiv zdravnik. Za take ljudi kakor je Scopolij je že treba malo več storiti kakor za navadnega rudniškega uradnika, kajti zdravnik ima večje študije in mora se še vedno učiti in brati, kako je njegova veda napredovala. To je tudi ljudem na korist, ker jim bo z večjim uspehom lahko pomagal v boleznih. Zato naj se le plača 60 gl. za stanovanje v Steinbergovi hiši, in sicer kar iz rudniške blagajne, da ne bo nič kritikovale. Odlok konča z opombo, naj Sartori in rudniški uradniki žive v lepi harmoniji s Scopolijem.

Razmerje se pa ni ublajilo, temveč še poslabšalo. Leta 1757. je prišlo do sledečih afer:

Scopolij se je pritožil na najvišjem mestu, da je rudniški čuvaj jestvine, katere je on od trgovca kupil in ukazal nesti na svoj dom, na ukaz Sartorijev kar v grad nesti veleva. To se ni zgodilo enkrat. Pod tako kontrolo diplomiran doktor ne more ostati. Prosi torej, naj se iz višjega mesta zaukaže, da se, kar zdravnik zase kupi in pošteno plača, tudi njemu brez vsake kontrole izroči. Saj vendar ni zdravnik kak otrok ali ru-

zirala kakor nobeno drugo mesto v državi. Železniški voz iz Prage v Ljubljano je stal na primer več nego iz Prage v Trst in nazaj v Ljubljano. Država je torej v raznih oblikah vedno dajala in dajala, vendar pa ni misliti, da je Trst igral morebiti vlogo parasita. Nikakor ne. Če je država s tarifami in podporami dvigala Trst, je imela od tega tudi svoje velike koristi, kar pa ne bomo naštevati, ker ne spada sem.

Tako je postal Trst znamenito trgovsko mesto, toda v zadnjem času je trgovina precej padla, dočim je tranzit rastel. Zatorej moremo trditi, da je Trst kot transitno mesto postalo velike važnosti za vsa državno polovično tostran Litve in da je imelo kot tako silno jaino bodočnost pred seboj.

Po razpadu Avstroogrske se je stališče Trsta kot trgovskega in transitnega mesta korenito izpremenilo. Recimo, da so danes trgovski odnosi normalno vzpostavljeni z vsemi sosednimi državami, tedaj bi prihajale v poštev za Trst Nemška Avstrija in Jugoslavija. Čehoslovaka, Galicija, Bukovina in Slezija so po večini za vselej izgubljene za tržaško pristanišče. Izključeno je, da bi mogla doseči Italija v interesu Trsta iste tako silno ugodne železniške tarife v raznih državah, ki so nastale na avstrijskih ruševinah. Nemška pristanišča, med njimi zlasti Hamburg, bodo privlekla nase skoraj ves tranzit omenjenih dežel. Pomisliti je treba, da se vrši tam promet po rekah, kar je neprimerno ceneje od železniškega, če bi se dosegle še take tarifarne ugodnosti.

Glede Nemške Avstrije je treba pomisliti, da je ta dežela silno uboga, torej slab kupec. Dalje: Tirolska, del Korške in Salcburške ima ugodne zveze z Benetkami, zato so za Trst brez pomena; Nižja Avstrija in Gor. Avstrija pa visita med Trstom in Hamburgom. Tako prihaja tudi Nemška Avstrija le deloma v poštev za Trst. Pač pa je Jugoslavija tista dežela, ki bi utegnila dobiti čez komisijski Trst prekmorsko blago. Toda če pomislimo, da je tudi Reka naravno trgovsko izhodišče Jugoslavije, tedaj je jasno, da utegne postati Reka resna tekmovalka Trstu, tako resna, da grozi tržaškemu pristanišču zares poguba. Vprašanje reškega pristanišča ni še rešeno, zato je težko prerokovati bodočnost. Življenje Trsta je torej v ozki zvezi z reškim vprašanjem in dokler se to zadnje ne reši, ni mogoče izreči končne sodbe o Trstu. V interesu Italije bo pač to, da se tudi Trstu ohrani vsaj del njegovega nekdanjega pomena v svetovni trgovini, zato je umevno, da se reško vprašanje rešuje tako polagoma in s tako težavo.

Lavoratore pravi: Razvoj našega pristanišča ni zvezan z ožadjem narodnega zaledja, ampak izključno z zaledjem, ki ga tvorijo države nastale iz avstroogrske monarhije. Zato je izpostavljen tekmovalju severnih pristanišč. Vsi, ki si žele prospeh Trsta bodisi sloj gospodarjev bodisi sloj proletarcev zahtevajo enoglasno le to, kar gre Trstu. Oni zahtevajo, naj se upošteva tradicionalno stališče Trsta kot naravno pravo. O pravo se more danes izraziti v zahtevi po svobodnem pristanišču. Brez tega ni upati na obnovo prevozne trgovine.

Reka s svobodno lukno tik Trsta bi ubila vsako našo trgovino. Trst in Reka bi morale korakati vstric, kakor se je godilo to dosedaj v blagor obeli. Bil bi zločin, če ne bi hotela vlada tega razumeti. Propad Trsta bi bil neizogiben in ne bi koristil nobenemu italijanskemu pristanišču, pač pa nemškemu. Obsojanja vredni so tisti čimtelji, ki iz neznanjih vzrokov ali pa iz ničevega kampanilizma skušajo prepričati naravno rešitev vprašanja. Toda nasprotniki in vlada naj bodo uverjeni, da Tržani ne mislijo odnehati, ampak bodo svoje delovanje še povečali, dokler ne dosežejo svojega smotra.

Zato se zahteva, naj vlada prične z gradnjo predložne železnice. Železniško ravateljstvo naj zboljša vsestransko železniški promet, ustvari naj se dir čez ne zveze z glavnimi mesti sosednjih držav, ki so nastale iz avstrijskega poloma. Pogoditi se je z Jugoslavijo, da se

dar, da bi celo njegove stvari nadzorovali. Na Dunaju so bili vsled tega dopisa zelo nevoljni ter zahtevali natančno poročilo.

A tudi Sartori je bil hud. Odgovoril je, da je z začudenjem zopet spoznal, da se drznejo nekateri nesramni in lahkomiselni uradniki N. V. z brezvestnimi malenkostmi nadlegovati. Trdil je, da ni nikomu prepovedal živila kupiti, tudi ni čuvaju naročil, naj komu kaj odvzame in v grad pošlje. Resnica je, da dobi on največkrat to, kar drugi kupiti ne morejo. V Idriji obstaja že več časa grda navada, da gredo ljudje prodajalcem kar pol ure daleč nasproti in tam vsa lepša in boljša živila pokupijo; zato pride na trg blago slabše vrste in se prodaja veliko dražje, kakor je vredno; ker pa stoji grad bolj na koncu mesta in ne vodi cesta mimo njega, po kateri bi hodili prodalci z živili, in ker javnih semarjev ni, je pač on v stiski naročil čuvaju, naj kakega prodajalca v grad povabi, da bo tu lahko prodal. Da bi pa bil ukazal jemati kupljene stvari, to mu še na misel ni prišlo, tudi bi ne bilo dostojno tako postopanje za načelnika prvih rudnikov v Avstriji. Žalibog se pa tu dobi več ljudi, ki imajo posebno veselje svojemu predstojniku nagejati in mu polena pod noge metati.

Z Dunaja odgovore, da bi se vsa zadeva morala pri sebi obravnavati. Iz raz-

odpre mednarodni transit skozi Karavanke, a z Ogrsko preko Pragerskega. Ugodna tarifarna politika, preuredba carinarske službe.

To bi bile v glavnem zahteve, ki naj zboljšajo položaj tržaškega pristanišča po članku, ki ga je objavil v »Lavoratore« Luigi Cosetti.

Domače vesti

Politično društvo »Edinost« je na svoji zadnji odborovi seji poslalo poslancu dr. Williama brzojavno pozdrav radi njegovega odločnega in častnega nastopa v italijanskem parlamentu.

Lepo mnenje ima tržaški poslanec Šuvich o političnih razmerah na Češkem. V svojem velikem govoru v rimski bznorici je namreč naglašal, da se Jugoslovenom v novopriklonjenem ozemlju Italije mnogo bolj godi nego Nemcem v čehoslovakijskih državah. Ker sami jako živo čutimo vse dobroto, s katerimi nas obsepuje laska oblast, smo skoraj hvaležni gospodu poslancu, da nas je opozoril na ubogo nemške trpinke na Češkem in da je zbudil tudi naše sočutje z njimi. Ne vemo pa, kaj bodo rekli k temu prav malo laskavemu poklonu Čehi, ki gotovo vedo, koliko pogorili imamo mi, koliko naših ljudi je izgnanih, koliko jih je preganjanih, koliko naših šol je zaprtih itd. A mi doslej nismo še čuli, da bi se bila Nemcem na čehoslovakijskem kratila volina svoboda z bombami, požigi, zaporom in grožnjami vseh vrst, da bi se pri njih duhovščina izganjala in zapirala. Če se ne motimo, posluša še celo nemška univerza v češki Prahi Torej je ta primer jako šepava in za Čehes res žaljiva. Gospodu on. Šuvichu pa svetujemo, naj si izbere za svoje govore primernejše prispevke, nego da v svoje opravičenje meče senco na povsem neprizadete, in da naj nikar ne opravlja naših čeških bratov in zvestih italijanskih zaveznikov na tako lahkomiselni način; če je to morda doslej smel poskusiti pred lahkovernimi volilci v Trstu, mu svetujemo, da opušča slične neutemeljene napade na zgrešen naslov pred svetovnim forumom, ker previsoka je kultura češkega naroda, da bi se smela tako omalovaževati.

Kdo je kriv dražnje na trgu zelenjave in sadja? Branjevalci Prejeli smo: Kmetje prodajo črnejše po 80 cent., branjevke po 160 liro; kmetje prodajo agras po 1.— liro, branjevke po 3.— liro; kmetje prodajo zgodnje hruške po 1.20 liro, branjevke po 4.20 liro; grah prodajo kmetje po 30 cent., branjevke po 1.— liro. Mestni magistrat naj da kmetom priložnost in tehne, da bodo lahko prodajali brez posredovanja branjev in cene sadja in zelenjave bodo padle čez noč za 100% do 200%.

Konflikt med fašisti in nekimi mladeniči. V nedeljo zvečer okoli polnoči se je pomikala po predoru »Montuza« večja grupa mladeničev, ki je prepevala s potjo razne internacionalne pesmi. To petje ni bilo seveda nič po volji nekaterim fašistom, ki so srečali prepevajoče mladeniče. Toliko, da so dospeli mladeniči ven iz predora, že so jih ustavili fašisti, ki so zasledovali skupino po predoru, s sovražnost v srcu ter jim prepovedali petje. Posledica tega je bila, da se je ta ali oni mladenič upiral prepovedi in tako je nastalo med obema strankama hudo sporenje, ki se je končalo s tem, da so izrekli fašisti nad 50 strelcev v zrak in s tem razgnali mladeniče. Pri tem so bili tudi ranjeni tri osebe, ki so se zatekle na rešilno postajo, kjer so dobile prvo pomoč. Prvi, Alojzij Gorjan, stanujoč v ulici Pallini št. 4, je bil ranjen v levo bedro. Sprejet je bil v IV. oddelke mestne bolnišnice. Druga dva, ki sta bila ranjena v noge, toda ne nevarno, sta smela iti v domačo oskrbo.

Na mesto, kjer se je odigral konflikt, je prišlo več stražnikov, ki so preiskali vsakega mladoidega, ali ne nosi pri sebi samokresa. Toda preiskava je bila brez uspeha in tudi aretirani ni bil nihče.

Stavka natakarijev se nadaljuje. Stavka natakarijev se še vedno nadaljuje. V nedeljo so se bili po večini vsi javni lokali zaprti razen onih, kjer so pomagali pri izvrševanju natakarskega posla lastnikov sorodniki. Po raznih lokalih so si morali gostje sami streči.

Pred večeršnjim jutraj ob 10h je bil v gledališču »Eden« shod natakarijev, kjer se je nič sklenilo. Pogajanja z delodajalci se še vedno nadaljujejo, toda do večer je brez uspeha.

Pismini zrednosti izpiti na realki in na gimnaziji v Idriji so preloženi na dan 4. julija t. l. in to vsled brzojavke gener. civ. komis. v Trstu od 23. t. m. št. 3418/7501. — Idrija, dne 24. junija 1921. — Ravateljstvo kr. državne višje realke in kr. državne nižje gimnazije v Idriji.

Prošnja Delavec Fran Steinberger, doma iz Kovačice vasi pri Slov. Bistrici, je že štiri mesece težko bolan. Šest tednov je bil v bolnišnici in je okrajna bolnišnica blagajna plačevala zanj. Po preteku tega roka ga je uprava bolnišnice odslavila. Družina, ki šteje pet glav, je sedaj brez vsakih sredstev in v največji bedi. Ni sredstev za preživljanje in za stanovanje, ne za zdravljenje bolnika. Obraca se do usmiljenih poročil se pa jasno vidi, da pride v Idriji večkrat do spornov, ki niso na korist službi in ugledu uradnikov. Naj se takli ljudje izslede in potem poroča.

Domneva se, da je bilo takrat v našem mestu res nekaj ljudi, ki so imeli posebno veselje dražiti ednega proti drugemu. Ali so imeli namen Scopolija odpraviti iz Idrije, se ne da dognati; tudi se ne more dokazati, da je imel kakšni dar, roke vmes, kateremu je bil prvi idrijski zdravnik na potu. Pa take intrige so bile še v poznejših letih.

5. 12. 1757. se je nova nevihta usula na Scopolija. Anonimno pismo je dospelo na Dunaj iz Idrije, v katerem se naznanja, da idrijski predstojnik nepošteno ravna, ko njegovi čuvaji preveč poprašujejo v Idrijo došle ljudi, jih spremljajo ter zadacano blago kakor tobak skrivaj pokupujejo. To je vzbudilo veliko ogorčenje. Sartori, uradniki in rudarji zahtevajo pri cesarici zadoščenje in vsi kažejo na Scopolija, češ da jih je on ovačil. Pri seji je edino pisar Leopold Čuk navedel, da je sam videl, kako so trafikantje pri »grabljah« na tistem spravevali tuje ljudi in potem z njimi prijateljsko šli v mesto. Kam? Ne ve, a vendar su mu je to obnašanje zelo sumljivo. Uradnik Peter Schöpf pa trdi, da je tu Scopolijeva roka vmes, saj je že prej najvišji urad s takimi neslanostmi nadlegoval.

ljenih src za podporo. Stanuje v ulici Gelsi št. 12, v V. nadstropju.

Mladinski krožek »Prosveta« v Trstu vabi vse svoje člane in članice, da se udeležijo nočnega sestanka, ki se bo vršil ob 20h v navadnih prostorih. Ker se tiče zelo važne zadeve, so vsi naprošeni, da se udeležijo sestanka v čim večjem številu. — Odbor.

Šentjakovski pevski zbor naznanja vsem gg. pevcem in pevkam, da se vrši v torek 28. t. m. točno ob 8. uri zvečer pevška vaja. Ker se bliža nastop, prosimo naj nihče ne manjka. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Iz petega nadstropja se je vršel v nedeljo dopoldne 40 letni Jakob Poleis, stanujoč v ulici della Guardia št. 35 ter ostal na licu mesta mrtve. Niso nam znani vzroki, ki so dovedli moža v smrt.

Pretep v gostilni. Pred snočnim sta sedela v gostilni »Karaman« v ulici Campo Marzio dva moža, ki sta se zelo grdo gledala. Tu pa tam je zinil eden izmed njiju kako žaljivo besedico in drugi, katerega se je to tikalo, je molčal ter si mislil: »Molči fante, kadar bo tveča polna se bova že spogledala!« Ko je videl mož, da se ne prime svojega nasprotnika najmanjša besedica, je spraval na svetlo še hujše zbadljivke. Toda drugemu je bilo to preveč; zagrabil je za stolicu ter vdaril z njo zbadljivca po glavi, da si je moral iti zdraviti rano na rešilno postajo. Na rešilni postaji je izjavil, da se piše Martin Besivich, stanujoč v ulici Lazzaretto vecchio št. 14. Njegov ranilec, Ivan Pacovitch, stanujoč v zagati Sv. Tecla št. 14, je bil kmalu potem aretiran.

Vesti iz Gorliške

Društvo »Naprejek« v Dornbergu priredi 14. avgusta t. l. (v slučaju slabega vremena nedeljo pozneje) veliko veselico z zelo bogatim vzporedom na Trstju. Petje, igra, telovadba, prosta zabava s plesnim venčkom itd. Preskrbljeno bo z vsem. Prireditelj bo v prvi vrsti v korist istrskim preganjancem. Vabimo vsa bratska društva, katera so voljna nastopiti s kako pevsko točko ali s čim drugim, da nam to javijo najkasneje do 20. julija t. l. Natančnejše priobčilo pravočasno. — Odbor.

Na Bukovem so zgradili novo cesto »pod robom«, ki pelje proti Zakolci. Cesta, zelo potrebna, je bila začeta že med vojno, a so razmere ustavile delo popolnoma. Zdaj bo končno izročena prometu v veliko olajšavo in korist občanov.

Iz Sela pri Pliskovici smo prejeli vest, da so tudi tja pridrevli avtomobili vojakov, da udusijo nevaren punt, in so nastavili strojnico na vasi, a sovražnika ni bilo od nikoder. Bil je skrit po hišah. Sli so ponj, vse razmetali, poklenili nekaj možkih in jih odpeljali proč. Kam? V ječo. — Kaj pa so naredili vasičani? Ubožni so — to je bil prvi zločin, ki ga niso sami zakrivali. Drugi zločin je ta, da so bili zeli par travert, ki leže že leta okrog. Tretji zločin pa je, da se niso pustili strahovati od civilnih gospodincev in so jih misle, da so fašisti, nagnani z ročnimi granatami. Oblasptva bi si morala znati pomagati brez strojnih pušk na tri načine: Prvič, naj kaj stori proti bedi. Drugič naj sama odstrani tiste predmete, ki so ljudem na potu in je nevarnost, da jih kdo vzame. Tretjič, naj pošilja med naše ljudi uniformirane orožnike in ne civilno oblečeni ljudi, ki jih imajo potem za fašiste in jih naneženo kot se spodobi. Oblastu se naše ljudstvo nikoli ni upiralo, le pametno je treba z njim ravnati.

HUGO STINNES

To ime evropskim narodom ni več neznano. Cesar Viljem je podelil, a na obzoru se je dvignila silna postava kralja premogovnikov Hugo Stinnesa. V praški »Tribuni« je glavni navratelj inž. F. Heller opisal razvoj tega nenavadnega moža in narisal njegovo lice.

Hugo Stinnes izhaja iz majhnih razmer. Trdijo Stinnes je ustanovil njegov ded Matija, ki je v Mühlheim-Ruhru ustanovil neznatno komandno družbo. Njegov oče Hugo se je nazival kot da nešnji Stinnes s skromnim naslovom »trgovca«. Hugo Stinnes starijši nima velikih zaslug za razvoj podjetja. Hugo Stinnes mlajši je obiskoval realno gimnazijo; ko jo je dovršil, je prišel v Koblenz, da se uči trgovine. Za trgovino svojega gospodarja se je malo zanimal, več čara je zanj imelo rudarstvo. Začel je z lopato in delal kot priprost rudar nekaj mesecev v rudniku Wiethen, in sicer na prostem in pod zemljo. L. 1889 je študiral rudarsko visoko šolo v Berlinu, potem je vstopil v tvrdko Matija Stinnes, pri kateri je bila njegova mati soudeleženca. Ta delokrog mu ni bil po volji; zato se je odcepil od dedovega podjetja in ustanovil je, trindvajsetleten mož, lastno tvrdko: Hugo Stinnes, družba z o. z.; temeljna glavnica je znašala 50.000 mark.

Kmalu je začela pot navzgor. Stinnes se ni zadovoljil s tem, da bi ostal trgovec s premogom, ampak je zelo spretno znal obrniti nase pozornost vodilnih industrijskih in bančnih krogov, tako da ni pogrešal kredita, ki ga je rabil za to, da je postal lastnik nekoliko rogov. Kot lastnik premogovnikov se ni pečal samo z izkopavanjem, ampak tudi s predelavo premoga in se je brzo začel baviti tudi s produkcijo železa in jekla. Sedaj kupuje ladje za rečni in pomorski promet in organizira orjaško mednarodno trgovino s premogom. Ze dolgo pred vojno je imel okrog 40 takih podjetij v raznih deželah sveta. Stinnesova mornarica prevažna na 18 lastnih parnikih premog, rude in živila po Sredozemskem, Črnem, Severnem in Baltičkem morju. Z drzno dalekovidnostjo odpira malo azijske premogovne krajine v Mali Aziji in vzdržuje promet po anatolski železnici in med pristani Črna in Egejskega morja z lastnimi parobrodi, ki nosijo vsi ime Stinnes: »Stinnes I.«, »Stinnes IX.«, »Stinnes XV.« itd.

Ze od leta 1903 zavzema vodilno mesto v rensko-westfalskem premogovnem sindikatu, tako da sta se pred njim globoko priklanjala pruski minister trgovine in državni tajnik za notranje zadeve, ko je stopil na drag ministrove sobane.

Ze takrat je bil predsednik nadzorstva »Nemško-luksemburške premogovne in plavžne družbe«, član zastopništva petih največjih premogovnih družb in upravni svetnik skoraj vseh uglednejših podjetij v rensko-westfalskem ozemlju. Njegovi iniciativi se je zahvaliti, da so se odprla tržišča rujavega premoga v Porenju. Tega njegovega dejanja — saj je bil pač silno zainteresiran pri podjetjih s prvovrstnim črnim premogom, — ni bilo mogoče razumeti, dokler ni v nerazumljivo naglem tempu vzrastel pod njegovimi rokami »Roderov premogovnik«, še danes v Nemčiji najmočnejše podjetje z rujavim premogom, rezervoar za premog, ki mu je priključena na velikanska centrala Rensko-westfalskih električnih podjetij.

Potem je Stinnes deloval na polju elektrike; čez noč je postal lastnik več ne akcij rensko-westfalskih električnih podjetij s kapitalom 80 milijonov mark. Imel je pri roki cene rujav premog in brezkonkurenčno ceneno električno silo; ni se zadovoljil z elektrifikacijo industrijskih podjetij in mest v okrožju do sto kilometrov, ni se zadovoljil z ustanovitvijo prvih velikih plinovih central na evropski celin, central, od katerih je speljal generatorov plin po cevih do 70 km daleč, — ampak pri svojem stremu ljenju, iz vsakega podjetja, iz vsake misli in vsake marke izbiti nov dobiček, je ustanavljal vedno nova industrijska podjetja, katerih temelj je cenen elektrini tok. Tako so nastala Wildermannova podjetja (Lülsdorf ob Renu), ki po Wildermannovih patentih, katere je kupil Stinnes, producirajo elektricitet, nim potom silno poceni brez vsake konkurence jedki natron, kati, klorati in mnogo drugih kemičnih produktov.

Tako je Stinnes prodal v kemično industrijo in njegovo imetje moramo na pragu svetovne vojne ceniti najmanj na 200 milijonov mark v zlatu.

Razmah njegovih podjetij in njegovega duha v vojni je brez primere. V vojni, ko so nemške čete zasedle Belgijo in severno Francijo, ko so Nemci provzeli upravo rudnikov in premogovnikov, ko je po Hindenburgovem načrtu rastla vojna produkcija do neskončnosti, — takrat je bil Stinnes čisto gost v nemškem glavnem stanu, kjer so hoteli slišati njegove strokovnjake nasvete, in takrat je začelo njegovo delovanje na kulisami velike politike.

Leta 1916, ko je bila ploimba čelega sveta ogrožena po neomejenem pod morskem boju, gre Stinnes v Hamburg, kupi parobrodno črto Edvard Woermann, si pridobi njen delež pri vzhodnoafriški črti, udeleži se transsakske črte Hamburg-Amerika in Severonemškega Lloydja. Leta 1918 zapisejo v hamburški trgovski register tvrdko »Delniska družba Hugo Stinnes za pomorsko plovidbo in prekomorsko trgovino« v Flensburgu kupi vzhodnomorsko ladjedelnišvo, v Gornji Lužici kupi neradoma 7 junkerskih veleposrevest. Razen tega kupuje Stinnes celo vrsto posestev z obsežnimi gozdovi, da bi si zajamčil drva za rudnike. Medtem se je z ogromno naglico polastil raznih družb, trgujočih s premogom, in pridobil večino delnic dveh velikih družb za rujav premog »Neurath« in »Prinzessine«.

Pride 9. listopada, dan revolucije in poloma. Vse se maja pod pritiskom revolucije. Ballin, oče nemške vlohe, obupan odhaja.

Nekoliko tednov pozneje sem videl Stinnesa prvič po »revratu« v dvoranah hotela »Adlon«. Preložil je sem svoj sedež iz skromnega hotela »Continental« in hladno opazuje s kritičnim očesom francoske, angleške in ameriške vojne in civilne odposlance, ki se pravkar selijo v hotel. Brzo je bila cela palača zasedena po odposlanskih entente, najstarejši stalni gostje so se morali umakniti, Hugo Stinnes pa se je namestil v kneževskih sobanah prvega nadstropja, ki gledajo z brušenimi ogromnimi okni na Brandenburgski nasip. Vprašal sem: »Kaj bo sedaj?« — Rekel je: »Naše delo, naša organizacija, bizo obnovljena delavnost in varčnost bodo, kot upam, dovršili vse. Ne smemo prekrizati rok in čakati. Sedaj velja geslo: Vsi možje na krov, rabano krepkega kapitala!«

Stinnes je za svojo osebo to napravil. Iz vojnih dobičkov so se razvili neizmerni revolucionirski dobički: Odškodnina za likvidirana podjetja v inozemstvu, za ladje, novi ogromni dobički pri izvozu kemičnih proizvodov v Anglijo in v druge države. Četudi je kemična industrija le kaplja v morju Stinnesovih podjetij, cenijo samo njegov povojni dobiček iz kemičnih podjetij na čez sto milijonov mark.

Po vojni je začel stopati v svetovno politiko. V malo tednih je pokupil največje tovarne za celulozo v Nemčiji. Od celuloze je samo korak do papirja, — torej kupuje papirnice, — a ker časopisi potrebujejo papir in imajo razen tega lastnost, da morejo ojačiti moč in uplvi, — poseže Stinnes po časopisju. Najprej je kupil takozvani »Büchsensteinkorn« cern« z vrsto manjših konservativnih listov, potem pa veliko »Deutsche Allgemeine Zeitung«, poluradno vladno glasilo »Berliner Lokalanzeiger« itd. itd. Posegel je tudi po mažarskih listih in nemški listi trdovratno vztrajajo pri trditvi, da je segla Sinnesova roka tudi že čez Alpe in da drži nekaj italijanskih listov na vajeti. Mimogrede je postal gospodar avtomobilske družbe »Loeb« v Charlottenburgu, hotela »Frankfurter« v Berlinu, alpske montanske družbe »Stajersker« itd. (Po poročilih jugoslovanskega tiska sega Stinnesova roka že v Jugoslavijo. Op. ur.)

Ni čudno, če se upirajo vanj oči vojniških državljanov. On stoji v središču politike, je izvoljen v državni gospodarski svet in v parlament, poslani so ga kot strokovnjaka v Spaa, razgovarja in pogaja se z Millerandom in predlaga, naj se v vprašanju premoženj pri bogatijih združijo interesi francoske industrije z njim in njegovimi podjetji. Nepristano pa množico bogastvo, upliv in moč. V par dneh prouči zadevo, za kajere rabijo sposobni, v svoji stroki zračni finančniki celo leto. Seže v srednje-nemško premoženje ozemlje, postane gospodar najvažnejših družb kot Braunschweigische Kohlen A. G. in Riebecke Montanwerke.

Se večer je bila ta zadnja postajanka nedotaknjen, radi trdnih zvez in družinskih tradicij se je nahajala v trdnih rokah in zdelo se je nemogoče, pridobiti si le manjšino delnic. Denes je Stinnes gospodar Riebecka, predsednik nadzorstva; on spaja to družbo z ono iz Brannsvajga, obe z električnim podjetjem Siemens in od njegove roke je bila oblikovana ogromna tvorba Rensko-labske Unie.

Nad čimni množicami, borečimi se za skorjo kruha, se dviga ogromna postava moža, vladarja rudnikov in tovarni, časopisja in politike. V njem je utelešena misel večnega profita, v njem je pa upodobljena tudi energija nemškega plemena.

Gospodarstvo

Kongres jugoslovenskih trgovinskih visokošolcev ob priliki ljubljanskega sejma. Kakor znano, študira v tujni veliko število trgovinskih visokošolcev. Študirajo v Parizu, Švici, Belgiji, Nemčiji in Italiji, največ pa na Dunaju. Združeni so deloma v strokovna društva. Najmočnejše tako društvo je na Dunaju, ki je tudi drugače zelo aktivno. Društvo skrbi za izobrazbo svojih članov s predavanji, izleti itd. Ima na razpolago tudi bogato knjižnico strokovne literature. Povečini so to dijaki, ki so študirali na Dunaju že pred ali med vojno in sedaj svoje študije tudi tam končujejo. Vseled ogromnih nalog, ki takoj ravnajo jugoslovenskega trgovca in industrijalca je povzelo dunajsko društvo korake za ustanovitve centralnega združenja vseh društev trgovinskih visokošolcev, ki bo začrtalo enotne smerice za delo trgovskega narajanja z visokoškolsko naobrazbo. V to svrhu se priredi sporazumno z ostalimi organizacijami trgovskih visokošolcev ob času ljubljanskega velikega sejma prvi kongres vseh trgovinskih visokošolcev Jugoslavije.

Ukrepi proti Nemčiji v Jugoslaviji. Jugoslovensko ministrstvo za finance je izdalo odlok, ki vsebuje natančne določbe, na kak način se mora doprinesiti dokaz, da se je blago kupilo v Nemčiji, preden je stopila v veljavo odredba o postopanju z nemškimi blagom. Odlok razloča, katero blago je bilo takoj plačano v gotovini, katero pa na ta način, da so se za njegovo plačilo nabavile devize. V poslednjem primeru se mora doprinesiti potrdilo banke, pri kateri so se kupile devize. V tem potrdilu je morata navesti dan in številka seznama, s katerim je bila prodaja deviz naznanjena generalnemu inspektoratu finančnega ministrstva v Beogradu.

To in ono

Dijaško mesto v Pragi. Dijaško življenje, ki ni bilo tudi pred vojno sijajno, je po vojni ponekod naravnost obupno. Kolikor ni k temu doprinesla draginja, je doprineslo pomanjkanje stanovanj. Stanovanja pramenjujejo po vseh večjih mestih v vseh državah vključno temu, da je veliko ljudi padlo po bojiščih, in bi se to ne smela pričakovati stanovanjska kriza po vojni. Toda dejstvo je, da obstaja in da so pri njej prizadeti med drugimi družabnimi sloji v zelo hudi meri dijaki. Kakor drugod, tako je tudi v Pragi. Posebno l. 1920-21. je grozila nevarnost, da bo moralo zapustiti veliko število dijakov Prago. Začelo se je razne akcije za pomoč dijakom, toda vse ni zaleglo, dokler si niso dijaki sami pomagali.

Dne 3. oktobra 1920. so prinesli listi proglaš, podpisani od vseh organiziranih dijaških organizacij v češkoslovaški republiki. V proglasu je dijaštvo pojasnilo javnosti svoje razmere in naznanilo svoj namen: zgradbo dijaškega mesta s strani dijakov samih na Belvederu. Načrt je bil sprejet od javnosti z navdušenjem in razumevanjem. Začela se je akcija za materialno pomoč dijakom pri izvedbi njihovega načrta. Praško mesto je dalo dijakom v ta namen v najem velik kos zemlje na Belvederu, in že 15. oktobra 1920. so se začela prva dela. Tudi vojaška uprava je šla dijakom zelo na roko in jim dala na razpolago veliko gradbenega materiala, ki so ga vojaški avtomobili zvozili na gradilišče. Tudi profesorji — med drugimi inž. Zahorsky in arhitekt Vaniček — so šli dijakom zelo na roko z nasveti in lastno pomočjo pri izdelovanju gradbenih načrtov. To je dalo dijakom vzpodbudo, da so se s se večjim veseljem lotili dela. Do božičnih praznikov je delo na gradbenem prostoru poprečno po 180 dijakov na dan, in na dan 28. oktobra, narodnega praznika v republiki, celo 533 dijakov. Tudi delavci so pridno pomagali in pomagajo še pri delu. Prihajajo

pomagati, kakor komu čas dovoljuje, ne da bi zahtevali niti stotinke za svoj trud. To skladno sodelovanje med delavstvom in iteligenco daje celi stvari globok moralničen značaj.

Ko je bila vsa gradbena akcija finančno zagotovljena, je bilo naročenih kakih 100 vagonov lesa, kakih 140.000 opek itd. Z gradbo prve barake se je začelo že januarja 1921. Cela kolonija bo razdeljena na 10 povliljonov, od teh 6 za po 56 dijakov, a 4 za po 92 dijakov. V vsera bi našlo tukaj stanovanje nad 700 dijakov. Barake so enonadstropne in izgrajene po patentiranem načrtu prof. Zahorskega. Kolonija je že skoraj izgrajena. Manjka samo še srednje poslopje z jedilnico, kuhinjo, čitalnico, kopalnico itd. V kolonijo bodo sprejeti v prvi vrsti dijaki, ki so se udeležili dela pri gradbi. — Praški dijaki so se res pokazali vredni svojega vztrajnega naroda!

Ali je mogoče obhoditi zemljo v petih letih? Francoz Maksimilian Leuret je sklenil l. l. v Bernu (Švica) stavbo za 200.000 švicarskih frankov, da bo prehodil v 5 letih 40.000 km. Iz Berna je odpotoval 1. januarja t. l. in dospel v naše mesto 20. t. m., kjer so mu napravili na jugoslovenskem konzulatu potni list za potovanje po celi Jugoslaviji. Iz našega mesta se je odpravil proti Ljubljani, Beogradu itd. Ko bo prehodil Leuret celo Evropo se bo odpravil v Afriko. Če bo prehodil v 5 letih vse te dele sveta na svoje stroške in se vrnil dne 1. januarja 1926. v Bern, dobi obljubljeno nagrado!

DAROV

Za pogorelec v Jelšanah so darovali g. Mijo Gulin Materija l. 50.—, g. Franc Štemberger Trnovo l. 10.—, g. Rudolf Jurčić, Podgrad l. 5.—, Iskrenja hvala darovalcem, prosimo blagodušna srca nadaljne pomoči za uboge in nesrečne pogorelece. Denar hrani in sprejema Josip Frol, gostilničar v Jelšanah.

Borzna poročila.

Tečaj:

Trst, dne 27. junija 1921.

Jadranska banka	300
Cosulich	321
Dalmatia	272
Gerolmich	1312
Libera Tristina	470
Lloyd	1630
Lussino	810
Martiniolich	182
Oceanla	30
Premuda	370
Tiprovich	330
Ampelea	590
Cement Dalmatia	342
Cement Spalato	809

Tuja valuta na tržaškem trgu:

Trst, dne 27. junija 1921.

avstrijsko-nemške krome	3.—	3.25
češkoslovaške krome	27.—	28.
dinarji	56.—	57.
leji	31.—	31.75
marke	27.—	28.
dolarji	19.65	19.85
francoski franki	160.—	161.
švicarski franki	338.—	340.
angleški funti papirnati	74.50	75.
angleški funti, zlati	86.—	88.
napoleoni	73.—	74.

MALI OGLASI

MEBLIRANA soba, se odda s prvim julijem, v bližini glavnega kolodvora. Naslov pri upravnistvu. 1104

ZGUBIL se je lovski pes, kavine barve, z belimi pegami, kateri čuje na ime »Sep«. Kdor bi ga našel, je naprošen, da ga pripelje proti dobri nagradi, v ulico Carlo Stuparich 18 (prej ul. Boschetto) Ferfolja. 1112

HISI ste na prodaj. Prva (vila) je na Opčinah in druga v Rocolu in monte. Via Miramar 24, pritrilje od 9-11 in 2-5. 1113

PRODAJ kočijo, malo rabljeno lahko, po ceni. Gulic, Settefontane 23, zaloga vina. 1114

HISA (za eno družino) je na prodaj. Zgornja Greta 258. 1105

V MARIBORU ob glavni cesti se prodaja enonadstropna hiša, oddaljena 2 minuti od kolodvora, z devetimi stanovanji, s trgovskim, za vsako obrt pripravljenim lokalom, in velikim vrtom. Pojavnika daje Marija Novak, Maribor, Ruska cesta 49. 1106

DOBRO izurjeni čevljarški pomočnik se sprejme. Molino a vento 11, V. Jelen. 1107

KOVAŠKI pomočnik, vešč tudi strojne in mehanične ključavničarstva, išče primerne službe. Ponudbe pod »Zmožen« na upravnistvu. 1108

POROČNA in jedilna soba, iz pred vojne, se prodaja v via Boccaccio 7, pritrilje, desno. 1110

Z DUNAJA je dospela večja množina poročnih in jedilnih sob, po tovarniški ceni, določene za semenje. Obrniti se na Zastopnika v via Gaspare Stampa 7. Kupec odpelje blago kadar mu drago. 1111

POZOR! Srebrne krome in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, l. 740

ZLATO in srebrne krome plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

GOLDINARJE, krome in srebro plačam več kot vsakdo drugi. Solonichio, via del Olmo št. 3, III. 1045

KROJACNICA Avgust Stular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

GLASOVIR, znamka »Schnabel« močan glas, pripraven za tolo ali dvorano se po da po ugodni ceni. S. Francesco 40, I. desno. 1109

UBIRALEC in popravljač glasovirjev in harmonijev. Petar Andrej, Trst, via Coroneo 1, V. nad. 853

PRODAJALKA z vnetno prakso, izvržbana v vseh strokah mešanega blaga, se sprejme takoj. Pri ponudbah naj se navede svoje zadnje mesto službovanja, ter se reflektira samo na boljše moč. Podlogar & Petelin, Sv. Peter na Krasu. 1089

ORKESTRON za gostilno, dobro ohranjen, kupim. Cena po dogovoru. Naslov pove upravnistvu. 1091

ZABICE, angleške ključavnice, ključke, mizar-ske klopi, pile, vijake, klešče, žreblje in žico ima na prodaj Zaloga železnine, Via Fabio Lilzi 17. 1097

ZLATO IN KROME plačuje po najvišjih cenah F. Pertot, via S. Francesco 15, II. 824

PRODAJO se prečisti in nov voz. Rojan, Ver-nellis št. 451. 1094

PRVOVRSTNA TOVARNA z žitom in moko išče zmogljeno potnika, ki pozna deželne jezike. Ponudbe pod šifro »Granum« na upravnistvu. 1091

— TVRDKA —

DEBIASIO & DOMENIS

Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34

priporoča svojo zalogo

ČEŠKE STEKLENINE

Prodaja na debelo.

Porcelan, lončevina, raznovrstna steklenina. — Najrazličnejše vrste korazarcev za pivo, vino, likerje itd., steklenice, svetiljke, cilindri, šipe 1 1/2—2 mm debele za stavbo v zabojih, na željo tudi po natančnih merah.

Naznanilo.

Čast mi je naznaniti cenj. občinstvu, da sem preselil svo o trgovino kož in čevljev v Vilo Nada, blizu Jadranske banke v Opatiji. — Istočasno javljam, da sem oskrbel skladišče z najfinjšimi in najboljšimi švicarskimi, pariškimi in tuzemskimi čevlji. Specialiteta: če lji »BALBY«. — V skla diču imam tudi veliko zalogo kož grapon, wache, box, chevreau in vseh drugih čevl-jarskih potrebščin. Priporočam se za mnogobrojen obisk

Vukelič Pave.

Lepa elegantna vila v Ljubljani, opremljena z vsem kom ortom, 2 stanovanji, velik park, v najlepši legi mesta, je na prodaj. Posredovalci izključeni. Več se poizve pri dr. Fr. Poje, odvjetniku v Ljubljani. 510

Na prodaj

je večja množina govejih, teleč-jih, prešičjih in drugih kož.

Naslov pri upravnistvu Edinosti

NAZNANILO.

Podpisani uljudno naznanjam sl. občinstvu, da sem prevzel Zastopstvo švicarskih živahnih strojev, karere bom prodal proti jamstvu tudi na obroke!

Obenem priporočam svojo bogato zalogo žepnih in stenskih ur, budlik, uhanov, prstanov, verižic itd, po najnižjih k kur-nen h cenah

Krasna darila za birmo!

Za obilga obisk se priporoča

H. Petrič

urar in zlatar v Postojni,

Glavni trg, poleg šole, prej poštna hiša

Gospodarsko društvo v Mooržu

štev. 76 pri Buzetu

vabi na

redni občni zbor

ki se bo vršil

dne 3. julija ob 10. uri predpoldne

s sledečim dnevnim redom:

1. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.

2. Odobritev računskega zaključka za l. 1920.

3. Slučajnosti.

V slučaju nesklepnosti se bode vršil osem dni pozneje ob isti uri, z istim dnevnim redom in pri vsakem številu članov drug občni zbor.

512

ODBOR.

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.

K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. št. 24

POSESTVA

kupite najlažje potom realitete pisarne KAROL BREZNIK, Celje, ul. Dolgopelje št. 3. Krasno posestvo: 300 oralov, 1/2 gozd 1/2 ekonomija, hiša z 10 sobami, pohištvo, 20 glav živine, 7 konj, svinje, velik inventar, cena okoli 500.000 Lir. Parni mlin in parna žaga, gozd in 1250 m³ drv, pri žagi 2 hiši, velik inventar, Vollgatter 500.000 Lir. Veliko ključavničarstvo na stroje, v mestu za 100.000 Lir. Krasno posestvo, 64 oralov, pri Celju, Lepa hiša, 6 sob, gospodarsko poslopje, 14 glav živine, inventar L 200.000. Kmetijska posestva vsake vrste, trgovine, gostilne, trgovine, z gostilno, tovarne, mlini, hiše in vile. 459

Izvoz živil iz Jugoslavije

kakor koruze, fižola, moke, sliv, krompirja in drugih deželnih pridelkov dobavlja le vagonse pošiljave najceneje tvrdka

Paternost & Remic, Ljubljana, Jugoslavija

Naslov za brzojavke PAREM Ljubljana.

!! ZNIŽANA CENA !!

Brinjevec 50° močan po Lir 7.50 liter.

Pri naročilih nad 50 litrov dam sod BREZPLAČNO. 454

C. Vecchiet - Alcolea

Trst — Via Donizetti št. 3 — Trst

ALOJZIJO POVH

Trst, telefon štev. 3-29

Piazza Garibaldi 3 (pri Barriera)

Največjo izbero daril za birmo dobite samo v trgovini Piazza Garibaldi št. 3, (prej Barriera)

Upoštevajte splošno padanje cen

sledim istim, čeprav v lastno zgubo, nudeč čl. starim in novim odjemalcem priliko, nabaviti si po novih, brezkonkurenčnih cenah pristna bela, črna namizna in izbrana vina.

Obenem javljam, da se mi je posrežilo dobiti glavno zastopstvo in zalogo za Notranjsko ene najstarejših in največjih tržaških tvrdk S. H. Megari: Zganja, konjak rum, špir t. Vermouth, Marsala l.t.d. Brezplačni vzorci s cenikom, samo trgovcem ozir. gostilničarjem, vedno na razpolago! Pridite pokušat!

Priporoča se domača tvrdka 499

Matenjavas - MILAN ŽHIDERŠIČ - Prestranek

USTROJENE KOŽE

po zelo ugodnih cenah se dobijo pri

WALTER WINDSPACH — Gorica

Corso Vitt. Em. št. 21 497

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

ŽUPANSTVO OBČINE PRVAČINA

vabi vse one v tukajšnjo občino pristojne, a izven iste živeče osebe, da dološijo tukajšnjemu občinskemu uradu do 5. julija t. l. svoje natančno izpolnjene družinske liste (ime, priimek, očetovstvo, materinstvo dan in kraj rojstva ter sedanje opravilo in bivališče).

Te liste rabi županstvo za sestavo izkaza oseb, ki so glasom st. germanske pogodbe zadobile italijansko državljanstvo po polnem pravu (di pieno diritto).

501 Izredni komisar: Fr. Zorn l. r.

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom Ulica Pier Luigi da Palestina št. 4, l.

sprejema hranilne vloge

od L 1 dalje.

Navadne vloge obrestuje po

4 1/2 %

večje po dogovoru

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom.

— Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila

po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na

zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvemši nedelj in praznikov od 1.

Schicht
„Schichtovo milo“
znamka „JELEN“
Glavni zastopniki
FRATELLI FINZI
Trst, via Tintore 5 Telefon 1184

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptuj.

Delniška glavica K 50.000.000. Rezerva K 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na

hranilne knjižice proti 3 1/2 % obrestovanju

na žiro-račune proti 3 % obrestovanju

Za na odpoved vezane vloge plača obre-

stni po dogovoru. Izvršuje borzne naloge

in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13

Naročajte in širite „EDINOST“

JADRANSKA BANKA

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu